

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KAHEKSAKÜMNENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas
Justiitsministeeriumis,

13. märtsil 2015. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Villu Kõve, riigikohtunik
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik (osales päevakorrapunktide 1-7 arutamisel)
Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu kohtunik
Piia Jaaksoo, Pärnu Maakohtu kohtunik
Lavly Perling, riigi peaprokurör
Sten Luiga, Eesti Advokatuuri esimees
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik (asendusliige)
Nele Parrest, Õiguskantsleri Kantselei, õiguskantsleri asetäitja-nõunik (asendusliige)
Rait Maruste, Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees (asendusliige) (osales päevakorrapunktide 1-6 arutamisel)

Teised osalejad:

Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Anne Palmiste, Viru Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees (osales päevakorrapunktide 1–7 arutamisel)
Tanel Saar, Tartu Halduskohtu esimees
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu esimees (osales päevakorrapunktide 1–7 arutamisel)
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Liis Lindström, Riigikohtu esimehe nõunik
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu kohtudirektor
Hans Moks, Harju Maakohtu kohtudirektor
Virve Altuhoova, Tartu Maakohtu registrite valdkonna ja Viru Maakohtu kohtudirektor
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu esimees (osales päevakorrapunktide 1–7 arutamisel)
Ruth Prigoda, Tallinna Halduskohtu kohtunikukandidaat (osales päevakorrapunktide 1–4 arutamisel)
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekancler
Rasmus Karja, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Maret Saanküll, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Küllu Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse analüütik (osales päevakorrapunktide 1–6 arutamisel)
Siret Jürgenson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik (osales päevakorrapunktide 1–6 arutamisel)
Margit Lauri, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Ly Mäll, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik (osales päevakorrapunktide 1–4 arutamisel)
Aliis Pihkva, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Juhatas: Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis: Aliis Pihkva, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Algus: 13.03.2015. a kell 11.00

Lõpp: 13.03.2015. a kell 15.20

Istungi päevakorras on:

- 1. 12.12.2014. a korralise KHNi 79. istungi protokoll kinnitamine** - Riigikohtu esimees Priit Pikamäe
Otsuse projekt: KHN kinnitab 12.12.2014. a erakorralise KHNi 79. istungi protokoll.

Materjalina lisatud protokoll.

- 2. Justiitsministeeriumi arengukava 2016-2019 õigusemõistmise osa tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Marko Aavik
Otsuse projekt: KHN võtab info teadmiseks

Materjalidena lisatud memo, väljavõtte Justiitsministeeriumi valitsemisala arengukava 2016-2019 õigusemõistmise osast ja selle Lisast 1 RES 2016-2019 esitatud lisataotlused.

- 3. Justiitsministri määrusele „Maakohtute rahvakohtunike arvu määramine“ nõusoleku andmine – KS § 41 lg 1 p 6 alusel** – Justiitsministeerium, Rasmus Karja
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku justiitsministri määrusele „Maakohtute rahvakohtunike arvu määramine“.

Materjalidena lisatud memo, eelnõu ja seletuskiri.

- 4. Esimese ja teise astme kohtute ühtlustatud kodukorra projekti heakskiitmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Tallinna Halduskohus, Ruth Prigoda
Otsuse projekt: KHN kiidab heaks esimese ja teise astme kohtute ühtlustatud kodukorra projekti ja soovib selle aluseks võtta kohtute kodukordade kehtestamisel.

Materjalidena lisatud memo, Tallinna Halduskohtu kodukorra projekt ja seletuskiri.

- 5. Kohtuhalduse hea tava täiendamine teenistujate motiveerimise ühtsete põhimõtetega – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Siret Jürgenson
Otsuse projekt: KHN teeb ettepaneku kohtuhalduse hea tava täiendamiseks teenistujate motiveerimise ühtsete põhimõtetega.

Materjalidena lisatud memo ning kohtunike ja kohtuteenistujate motiveerimise üldpõhimõtted.

- 6. Kohtu esimeeste määramine kõigi kohtunike hulgast – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Marko Aavik
Otsuse projekt: KHN-i liikmed avaldavad eelnõu osas arvamust.

Materjalidena lisatud memo, eelnõu ja seletuskiri.

- 7. Ülevaade KIS2 rakendamisest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Margit Lauri
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks

Materjal puudub.

8. Ülevaade KHN-i otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Rasmus Karja; Riigikohus, Liis Lindström
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Materjalina lisatud väljavõte KHN-i otsuste tabelist.

Pikamäe: Esimene küsimus on päevakorra kinnitamine. Päevakord on teile välja saadetud, kuid sellele lisanduks veel üks punkt, kui KHN selle heaks kiidab. Advokatuuri esimees Sten Luiga teeb ettepaneku lisada päevakorda küsimus seoses kohtute turvakontrolliga. Kas täiendame välja saadetud päevakorda Adokatuuri poolt välja pakutud päevakorrapunktiga?

Pappel: Ettepanek oleks täiendada päevakorrapunkti 2 selliselt, et KHN-i liikmed avaldaksid ka arvamust.

Viiakse läbi hääletus päevakorra kinnitamise poolt koos muudatustega, mille kohaselt lisatakse päevakorda advokatuuri poolt välja pakutud päevakorrapunkt, mis käsitleb kohtute turvakontrolli ning 2 päevakorrapunkti juures avaldavad KHN-i liikmed ka arvamust.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN kinnitab päevakorra.

1. 12.12.2014. a korralise KHNi 79. istungi protokollki kinnitamine - Riigikohtu esimees Priit Pikamäe

Viiakse läbi hääletus protokollki kinnitamise poolt.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletud: 0

Otsus: KHN kinnitab 12.12.2014. a KHNi 79. korralise istungi protokollki.

2. Justiitsministeeriumi arengukava 2016-2019 õigusemõistmise osa tutvustamine– KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Marko Aavik

Aavik: Tutvustan teile Justiitsministeeriumi arengukava 2016-2019 õigusemõistmise osas, et saada teie poolseid arvamusi, ettepanekuid ja tagasisidet selle suhtes. Eelnevatel aastatel pole ministeeriumi arengukava KHN-is arutatud. Käesolev arengukava on justiitsministri poolt allkirjastatud 2. märtsil, kuid seda uuendatakse igal aastal. Õigusemõistmise osas, mis puudutab ka kohtuid, on käesolevas arengukavas välja toodud kolm-neli arengueesmärki.

Esimene arengueesmärk puudutab menetlusaegasid ja kohtujuhtimist. Arengukavas kajastatud eesmärgid, on samad, mis olid KHN-is arutamisel 2014.a oktoobris ja mis olid detsembris aluseks kohtute vahel eelarve jaotamisele. Eesmärgid on koostatud lähtudes meie eelnevast praktikast ja kogemustest. Viimane suurem kogemusi andnud projekt oli kaheaastane TÕM projekt Harju Maakohtus, mille tulemusena saavutas Harju Maakohus väga head menetlusaja näitajad.

11.05 saabub Rait Maruste

Samas peaksid kohtud keskenduma sellele, et kiirem menetlus ei tuleks kvaliteedi arvelt. Selleks, et vältida kiirustamist ja võttes arvesse eelnevat kriitikat, on käesolevasse arengukavasse pandud kirja tasakaalustatud eesmärgid, mida Harju Maakohus on ületanud, kuid kõigil kohtutel on võimalik järgida neid tasakaalustatud eesmärgi. Läbirääkimiste kestel kohtutega on ka kohtud ise olnud nõus, et need eesmärgid, mis praegu arengukavas kirjas on, peaksid võimaldama kiirustamise asemel keskenduda kohtuasjade lahendamisele. Täna on kõik kohtud tõhusama õigusemõistmise projekti kokkulepetele alla kirjutanud.

Teine eesmärk on paberivabale menetlusele üleminek. Digitoimiku arendus on hetkel käimas. Strateegilise eesmärgina nelja aasta perspektiivis võiks ta kirjas olla. Ei ole plaanis teha digitoimikut ülepeakaela. Oleme seisukohal, et see on pabertoimikut mõistliku funktsionaalsusega asendav tööriist. Digitoimikust saite lugeda kohtute viimasest infolehest.

Kolmas eesmärk seostub kohtunike põlvkonnavahtusega. Põhiliseks probleemiks on see, et kohtunike konkursid on nurjunud või olnud väheste kandidaatidega. On seatud eesmärk, et 2016. aastal osaleks konkurssidel ka mitmeid kohtujuriste. Vastavalt eksamikomisjoni pakutud kavale on eesmärgiks pakkuda kohtujuristidele roteerumise võimalust, et 2016. aastaks oleks palju kohtujuriste, kes saaksid kandideerida kohtunikuks. Peab tõdema, et on siiski piirkondi, mis ei ole ka kohtujuristide jaoks väga atraktiivsed.

Neljas eesmärk on seotud kohtusüsteemi rahastamisega. Kohtute kulud on aastate jooksul kasvanud. Neid kulusid kaetakse üldiste kohtute majandamise kulude arvelt. Selline tegevus tuleks lõpetada, et võimaldada suurem palk ka õigusemõistmist toetavatele ametnikele. Kuna registrid on kohtute osa, siis on arengukavas välja toodud arengueesmärgid ka registrite valdkonnale. Esimeseks eesmärgiks, registrite valdkonnale, on restruktureerimine ja see täidetakse selle aasta lõpuks. 80 ametikohta koondatakse. Teine eesmärk on viia registrid Tallinnast välja. Tallinna üüripinna üürileping on juba ülesöeldud. Selle raha, mis üle jääb, kasutamise eesmärk on registripõhine ning selle investeerime registrite valdkonda tagasi. Töötame välja konkurentsivõimelise ja mõistliku palgasüsteemi. Vabariigi Valitsus on seadnud eesmärgiks ka regionaalpoliitilise ümberpaigutamise. Registrid viiakse seega Tallinnast ja Tartust välja. Registrid viivad igapäevaselt läbi elektroonilist menetlust ning dokumentidega tutvumiseks saab pöörduda notarite ja kohtukantsseleide poole. 90% ulatuses toimub menetlus registrites hetkel elektrooniliselt. Lisarahata ei oleks võimalik registrite ümberpaigutust ellu viia.

Pikamäe: Kas sa seletaksid KHN-i liikmetele arengukava rolli riigieelarve arenemise protsessis?

Aavik: Nende seos on ühene. Arengukava ja riigi eelarvestrateegiat tehakse koos. 2. märtsil on minister allkirjastanud nii arengukava kui lisarahataotlused ning need on edastatud Rahandusministeeriumile. Ma ei tea millist tähtsust üks või teine dokument Rahandusministeeriumi jaoks menetluses omab, kuid dokumendid on eelnevalt koos koostatud ja välja saadetud. Seega seos on olemas.

Pikamäe: Sinu jutust võib aru saada, et me oleme lõhkise küna ees, kuna dokumendid on juba alla kirjutatud ja me arutame arengukava tagantjäreli. Vaatamata sellele teeme selle teema kohta arvamuseringi, et saada teada, kasvõi retrospektiivselt, milline on KHN-i liikmete seisukoht, arengukava osas. Enne kui lähme arvamuseringi juurde, siis kas kellelgi on ettekandjale küsimusi tema ettekande osas?

Pärsimägi: Kas koalitsioonileping ei sekku sellesse arengukavasse?

Aavik: Kui koalitsioonileping seda nõuab, siis tehakse vajadusel arengukava ümber.

Pärsimägi: Miks siis arengukava juba 2. märtsil allkirjastati? Kas see on mingi tava?

Aavik: Sellele ma ei oska vastata.

Parrest: Tahtsin täpsustada, et kas see 365 päeva, mis peaks kuluma asja lahendamisele, on mõeldud kaebuse sisse tulemisest asja lahendamiseni või lahendi jõustumiseni?

Aavik: See tähendab asja lahendamist ühes astmes, mitte aega kaebuse sisse tulemisest lahendi jõustumiseni.

Parrest: Teine küsimus puudutab punkti neli ja alarahastamist. Kas kolmandate isikutena on siin mõeldud ka ekspertiisi kulusid?

Aavik: Jah, siia alla kuuluvad ka ekspertiisi kulud.

Parrest: Ja samuti punkt nelja all on mainitud õigusemõistmist toetavate ametnike jaoks lisarahastuse hankimist. Kas siin on mõeldud ainult kohtuametnikke või ka teenistujaid laiemalt ehk siis ka neid, kes on tööle töölepingu alusel?

Aavik: Jah, siin on mõeldud nii ametnikke kui ka töölepingu alusel töötavaid isikuid.

Parrest: Terminoloogiliselt võiks siin olla täpne. Ilmselt on täpne terminoloogia tähtis ka Rahandusministeeriumi jaoks.

Aavik: Jah, aitäh.

Maruste: Tahtsin küsida natuke selle arengukava koostamise protseduuri kohta. Kuidas see dokument koostati, kes ja millal on selle heaks kiitnud? Mis on meie osa praegu selle arengukava arutamise juures?

Pikamäe: Avaldame tagantjäreli arvamust.

Aavik: Justiitsministeeriumi arengukava ei ole uus dokument, mille koostamist on alles alustatud, vaid see on olnud olemas juba aastaid. See hõlmab endas ministeeriumi ja tema vastutusalas olevate erinevate valdkondade arengueesmärke. Seda täiendatakse igal aastal. Mulle tundus, et see ei ole päris õige, et siiani ei ole KHN arengukava eelnevalt arutanud. Lootsin, et valimiste tõttu lükkub arengukava allkirjastamine edasi ning saame KHN-is arutada seda enne, kui see alla kirjutatakse ja välja saadetakse.

Maruste: Millal see alla kirjutati siis?

Aavik: 2. märtsil. Me muudame arengukava selle aasta lõpus uuesti. Proovime selle tuua detsembrikuu KHN-i istungile. Arengukava kirjutavad ministeeriumi ametnikud.

Perling: Täpsustan seda, et see on väljavõtte arengukava sellest osast, mis puudutab kohtuid. Prokuratuuri arengukava koostab hoopis teine osakond. Aga need erinevad osad peavad olema omavahel kooskõlas.

Pappel: Kas kohtutelt ka mingit sisendit küsiti arengukava koostamiseks? Kas kohtud tõid välja oma probleemid ning nägemuse arengukava jaoks?

Aavik: Arengukava koostamise protsessis sisendi küsimist kohtutelt ei toimunud. Sisuline arutelu on käinud koguaeg ning alles hiljuti lõpetasime kohtutega arengueesmärkide arutelud ja need samad eesmärgid on ka siin arengukavas välja toodud. Sisuliselt on kohtutega eelarve läbirääkimiste käigus see arutelu ära toimunud. Eraldi käesoleva arengukava jaoks me kohtutelt arvamust ei küsinud.

Pappel: Sa pead silmas ainult esimest osa ehk kvaliteedijuhtimist?

Aavik: Jah, seda. Mitte muud. Mis puudutab kohtute alarahastamist, siis see info, mis selles valdkonnas toimub, on meil olemas.

Luiga: Kas ma saan õigesti aru, et see on teatud mõttes tingimuslik, kas rahastus leitakse või mitte? Kui avalikus sektoris on ettenähtud arenguhüpe, siis ilma täiendava ressursita seda teha ei saa. Kui riigieelarve kinnitatakse detsembris ja arengukava vaadatakse üle kord aastas, siis võib tulla muudatusi, juhul kui raha ei saa.

Aavik: Jah, loomulikult on siin teatud punktid, mis sõltuvad lisaraha saamisest ja teatud punktid, mis selle saamisest ei sõltu. Kvaliteetne õigusemõistmine mõistliku ajaga ei sõltu lisaraha saamisest. Paberivabale menetlusele ülemineku ja digitoimiku jaoks on samuti raha juba eraldatud. Võimalik, et selle jaoks on vaja lisarahastust, kuid see selgub tulevikus, hetkel ei ole taotlust selleks tehtud. Põlvkonnavahetuse toetamine ei eelda samuti lisarahastust. Tegemist on süsteemisisese kohtujuristide ettevalmistamise küsimusega. Registreerimine optimaalne reguleerimine ei eelda lisarahastust. See on regionaalne muudatus.

Perling: Kas paberivaba kohtumenetlus on lükatud kaugemale kui 2019?

Aavik: Hetkel ma ei julge selles osas midagi öelda, kuna see oleneb sellest, kas prokuratuur ja uurimisasutused tulevad selles osas oma tehniliste lahendustega järgi.

Perling: Pigem ei?

Aavik: Jah, pigem ei julge selle kohta midagi öelda.

Pikamäe: Kas kohtu esimeestel on küsimusi?

Kerstna-Vaks: Mis puudutab kolmandatele isikutele maksmist töötajate ja ametnike palgafondi arvelt, siis mis ajast peale see toimub ja millised meetodid on kohtutele abiks võetud, et seadusest tulenevad kohustused saaksid täidetud selleks riigieelarvest eraldatud vahenditest ning kohtuametnikud saaksid oma palga, mis on neile riigieelarvest eraldatud? Ma tean, et näiteks pankrotimenetluses pankrotihalduri tasud, mille riik peab maksma, ei ole määratud kõige säästlikumalt. Rahandusministeerium ei ole aga kordagi ühtegi sellist tasu vaidlustanud. On juhtumeid, et kohtulahenditega määratud tasud riigi arvelt ei ole kõige mõistlikumad ja maksmine toimub kohtuametnike palgafondi arvelt. Kohtud on tegelikult absurdses olukorras, kuna riik ei täida oma kohtustust näiteks kohtulahendite peale kaevates ja kohtumajade ametnikud saavad seega vähem palka. Me oleme seda probleemi teadvustanud. Tegelikult pole vahet, millisest kohtust me räägime, kas halduskohtust või maakohtust. Neid lahendeid tuleb võib-olla maakohtust rohkem, kuid raha tuleb esimese ja teise astme kohtutesse samast kohast, nii et problemaatiline on see meie kõigi jaoks. Justiitsministeeriumile ja Rahandusministeeriumile peaks tulema siit signaal, et nende lahendite peale tuleb kaevata, mitte lasta neil jõustuda.

Teiseks räägiksin registrite osast arengukavas. Sellega, et registrid viiakse Tallinnast ja Tartust välja, kaasnevad kõikidele Tartu kohtutele probleemid. Meie majas ei ole keegi valmis veel seda teemat süvendatult arutama. Anname juba ette teada, et meil on probleemid ära mahtumisega ja seetõttu on meie huvi, et registrid läheksid kohtumajast välja võimalikult kiiresti, mitte 2019. aastal. Me üritame ka RKAS-iga mõistlikke läbirääkimisi pidada. Kas see on ka kohtute arengukavas kajastatud probleem, et Tartu Ringkonnakohus ei mahu hetkel kohtumaja ruumidesse ära ja me peame, koostöös prokuratuuriga, leidma selles majas lahendusi alles pärast seda, kui registrid on välja kolunud. Seega arengukavas on räägitud ainult registritest, kuid tegelikkuses on siin taga probleem, mis hõlmab kõiki kolme Tartu kohtu.

Aavik: Alarahastus on toimunud juba aastaid. Kuidas seda lõpetada? Alarahastuse lõpetamiseks esitatav taotlus on palju väiksem, kui viimase kolme aasta jooksul on kohus raha saanud. Seega on selle raha paigutus meie enda valikute küsimus, kas me kasutame seda kohtujuristide või kolmandate isikute kulude katteks. Meie valikud on tehtud ning siiani oleme raha suunanud süsteemi arendamiseks. Nüüd on tõstatatud ka postikulude ja kolmandate isikute probleem. Ainus võimalus selle lahendamiseks on teadvustada probleemi, sellest rääkida ja see arengukavasse kirjutada. Seda mainis ka minister oma täiskogu kõnes ning loodan, et selle mainib ära ka Riigikohtu esimees oma kõnes Riigikogu ees.

Pikamäe: Teine küsimus puudutas kohtute ruumi probleeme.

Kerstna-Vaks: Kolme kohtu ja Lõuna Ringkonnaprokuratuuri ruumi probleem.

Aavik: Seda probleemi arengukavas ei käsitleta. Me ise loodame, et probleem laheneb, kui registrid majast välja kolivad. Tegemist ei ole meie jaoks arengukava tasemel probleemiga.

Kerstna-Vaks: Aga see võiks ju olla arengukavas käsitletud probleem, kuna see on kahe erineva ametkonna probleem ja mitte ainult kohtute probleem.

Aavik: Võib-olla võiks see probleem olla ka arengukavas kajastatud.

Perling: Prokuratuuri teemat ma ei tahaks üldse hetkel arutada, kuna see on nii mahukas teema, et sellega võiks sisustada terve KHN-i. Vaieldamatult on meie sõnum olnud see, et kohtute õigusemõistmise tõhustamise projekt nurjub, kui prokuratuuri ei toetata. Seda võivad kinnitada ka kõik kohtu esimehed, et tänasel päeval prokurörid aja puuduse tõttu kohtusse minna ei saa. Seega peab ka prokuratuur saama lisaressurssi. KHN pole siiski see koht, kus seda probleemi pikalt arutada. Ruumide teema on samas kindlasti üks probleem. See raha, mis on pandud tõhusama õigusemõistmise projekti, ei tasu ennast lõplikult ära, kui prokuratuur abi ei saa.

Aavik: Tõhusama õigusemõistmise projekt ei puuduta siiski ainult kriminaalmenetlust. Samas peab tõdema, et prokuratuur on pudelikaelaks.

Kerstna-Vaks: Me üritame hetkel ise oma asju korraldada, kuid anname teada, et see võib ühel hetkel osutuda suuremaks probleemiks ja siis me ei pruugi sellega enam ise hakkama saada. Nagu on öeldud, siis kinnisvaraga seonduvad probleemid on kantsleri vastutusel ja seetõttu me teavitamegi ministeeriumit ette, et võib tekkida olukord, kus me enam ise hakkama ei saa. Siin ei ole enam niivõrd probleem rahas, vaid selles, kuidas me logistiliselt kõik ühte majja ära mahume. Täna selguski, et arengukava kirjutatakse valmis, kuid meiega seda ei arutata ja meie sisendeid ei kaasata. Peakski olema nii, et kõik annavad oma sisendeid ja sellest koostatakse arengukava. Mis ei tähenda loomulikult seda, kõik mõtted saaksid sinna kirja.

KHN avaldab arvamust.

Pärsimägi: Mis ma ikka arvan asja kohta, mille kohta enam ei saa arvamust avaldada.

Pikamäe: Tähelepanekuid tulevikuks?

Pärsimägi: Üldises arengukavas ei peaks sõnastama sellist detailset piasja, et tulevikus saavad kohtunikeks ainult kohtujuristid. See ei oleks päris kohane, kuna koostöös erinevate kogudega leiti, et teiste juristide kohtunikuks kandideerimist peaks samuti soodustama. Kolmandate isikute probleem, mille Kersti Kerstna-Vaks tõstatas, vajaks ka kindlasti arutamist. Üks probleem on riigi ekspertiisihaldusega seotud ja teine probleem on eksperdid väljastpoolt. Kas mõlemad ekspertiisid on siin sees?

Jaaksoo: Kui vaadata arengukava, siis minu jaoks ei ole siin midagi üllatuslikku. Minu meelest oleme me kõikidest nendest teemadest pidevalt rääkinud. On tehtud valik, mis on siia kirja pandud ja neid asju on peetud oluliseks. Tulevikus tahaks tausta näha – millises suunas on liigutud ja kas mõni eesmärk on täidetud ja seega ära langenud ning kas mõni olulisem kohtusüsteemi arenguks vajalik eesmärk on püstitatud. Kui oleks teada see taustainfo, siis oleks arusaadavam, miks just sellised eesmärgid on arengukavas püstitatud.

Saarmets: Ma saan aru, et selle arengukava eesmärgiks on, et me paneme mingisugused eesmärgid paika ning siis eraldatakse selle jaoks raha. Ei ole kindel, kas keegi peale Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi omavahel seda arengukava vaatab. Juhul kui arengukava hakatakse ka laiemalt vaatama, tekib terminoloogilisi probleeme. Inimene, kes ei tea eelnevaid arutelusid ja kasutatud valemiteid, ei saa ilmselt aru, mida tähendab arvestuslik keskmine menetlusaeg. Samas juhul, kui see arengukava ongi ainult Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi vaheline asi, siis loomulikult saab Justiitsministeerium viidata valemitele ning probleemi ei teki.

Mis puudutab paberivabale kohtumenetlusele üleminekut, siis on veider öelda, et eesmärk on kaotada õiguslikku tähendust omav pabertoimik. See tähendaks, et me kaotame pabertoimikul õigusliku tähenduse ära. Pigem võiks eesmärk olla tekitada õiguslik tähendus ka digitaaltoimikule. Selle eesmärgi võiks siia kirja panna, muidu selleks raha ei saa.

Kohtunike põlvkonnvahetuse teemat vaadates on arengukavas tõesti, nagu Andra Pärsimägi mainis, kirjas ainult kohtujuristide pool. See osa on kindlasti väga tähtis ja juurdekasvu probleemi tuleb käsitleda, kuid me ei tahaks loota vaid kohtujuristidele, vaid sooviksime juurdekasvu saada kogu juristkonnast. Muude eesmärkide kohta ei ole midagi lisada.

Perling: Mina loodan, et ministeeriumi erinevad osakonnad vaatavad seda arengukava ühtse tervikuna just kriminaalmenetluse aspektist, et ei tekiks sellist olukorda, kus kohus areneb ühes ja prokuratuur teises suunas. 2016. aasta rahastamise teema näiteks puudutab samuti prokuratuuri kriminaalmenetluse alarahastamise osas.

Teine teema, mis puudutab samuti prokuratuuri, on registrite teema. Prokuratuuri ei puuduta kohtute registrid, kuid ka siin peaks olema üheks märksõnaks ühtsus. Ma ise lootsin, et paberivaba toimikut käsitletakse ka üldmenetluse kontekstis, kuid nüüd ma näen, et siin seda käsitletud ei ole. Ma ei tea, kas see on hea või halb. Samas me oleme Marko Aavikuga arutanud seda teemat ning tema seisukoht oli, et kohtud on valmis paberivabale menetlusele üle minema ja probleem on eeluurimises.

Tegelikkuses on reaalsus see, et prokurörid esitavad siiani kõik tõendid kohtule paberil, olgugi et prokuratuuril on kõik tõendid olemas elektroonilisel kujul. Prokurörid prindivad need tõendid kohtu jaoks välja ning see pole tegelikult paberivaba toimik.

Registrite puhul ma loodan, et kohtute osakond hoiab silma peal, et registrid toimiksid ka omavahel. Praegu on tegemisel prokuratuuri uus infosüsteem, mis tegelikult hakkab mõjutama ka kohtu registreid. Ideaalis peaks toimik alguse saama uurimisasutusest ja lõppema jõustunud kohtuotsusega. Praegu teeb politsei oma andmebaase ja oma toimikut, prokuratuur teeb hetkel endale infosüsteemi ja kohtud lähevad omasoodu. Minu soovitus oleks see, et vaataks ka IT poole rakendamist tervikuna.

Aavik: Miks te siis saadate kohtusse paberil tõendeid?

Perling: Me ei saada kohtusse üldmenetluses paberil tõendeid. Üldmenetlus on see, kui me oleme juba kohtus ja hakkame kohtule tõendeid esitama. Me võiksime edastada tõendid ka elektrooniliselt ja uurida neid kohtus suurtelt ekraanidelt. Rahvusvahelises kohtus on näiteks kõigil suured ekraanid ees, kust saab elektroonilisi tõendeid uurida. Kohtutel peaks olema selline võimekus, et me saaksime selle tõendi visualiseerida ekraanile ja hakata seda uurima. Ja juhul, kui kohus tahab päriselt vaadata verist nuga, tuuakse see saali. Üks meie kolleeg aga pani kahtluse alla ka selle, kas kõigil kohtutel on olemas isegi CD lugeja. Tuleb välja, et prokurörid võiksid minna elektrooniliste tõenditega kohtusse ja tahaksid ka kohtule esitada tõendid elektrooniliselt, kuid kohtul pole infotehnoloogilist võimekust neid tõendeid sellisel kujul vastu võtta.

Aavik: On ikka. Aga elektrooniliste tõendite esitamist peaks tegema mõistlikult, et sellega ei kaasneks lisakoormust. Uue prokuratuuri infosüsteemi kaudu peaks kohtule nähtavaks muutuma elektrooniline tõend.

Perling: Praegu prokuratuuri infosüsteemi veel ei ole, kuid kohtutel võiks see elementaarne võimekus juba täna olemas olla. Kohtud kinnitavad ka, et neil ei ole seda võimekust täna.

Parrest: Oma küsimused sain eelnevalt ära küsida. Arengukava võiks olla kohtusõbralikum, et oleks aru saada, kust eesmärgid tulevad ning kellega need on läbi arutatud.

Pappel: Tähtis on kohtuvõimu kaasamine. Elementaarne on see, et kui me räägime õigusemõistmise arengukavast, isegi kui see on Justiitsministeeriumi valitsemisala, siis peaks kohtuvõim saama selles osas kaasa rääkida. Tervitatav on see, et arengukava nüüd KHN-is arutamisele tuli, isegi kui see on juba ministri poolt allkirjastatud. Kas kohtusüsteemil ei peaks olema selgem nägemus oma tulevikust ja oma arengukavast? Kas kohtunikud ja kohtu ametnikud ei peaks saama selles eelnevalt kaasa rääkida? Miks ei olnud võimalik arutada seda näiteks kohtunike täiskogul? Need küsimused on minu jaoks jäänud vastamata. Seekord ei ole kohtutelt küsitud sisendit, neid ei ole kaasatud ja see on üks selle arengukava suur puudus.

Mis puudutab sisu, siis kui ma vaatan, et siin on tegemist nelja-aastase perioodiga ja meil on õigusemõistmise osas neli arengueesmärki, siis see tundub natukene nadi. Mina oleksin oodanud siin laialdasemat teemade käsitlemist. Mitte ainult kvaliteetset õigusemõistmist mõistliku ajaga või paberivabale kohtumenetlusele üleminekut, vaid siin oleks tulnud anda vastused kõigile olulisematele probleemidele. Näiteks oleks pidanud käsitlema ka seda, mis saab kohtunikest, kohtutest, kohtumajadest ja mis suunas peaks edasi liikuma infotehnoloogias. Neid valdkondi on tegelikult palju, mida oleks siin pidanud käsitlema. Sellepärast olekski pidanud küsima kohtunike nägemust ja sisendit. Kui rääkida õigusemõistmisest mõistliku ajaga, siis Marko Aavik ütles, et siin on juba kõik kohtud kaasatud seoses sellega, et on sõlmitud arengukokkulepped. Tegelikuses pandi KHN sisuliselt fakti ette, et võtke teadmiseks ja pärast oligi kohtutel ainult allkirjastamise vaev juhul, kui sooviti raha saada. Tartu Ringkonnakohus tegi mitmeid sisulisi parandusettepanekuid arengukokkulepetesse, millest Justiitsministeerium ühtegi ei aktsepteerinud. Arengukavas on kirjas, et kõik esimese ja teise astme kohtud on seadnud endale üldistatuna eesmärgiks saavutada muuhulgas arvestuslikuks keskmiseks menetlusajaks tsiviil- ja haldusajades 175 päeva. Selles eesmärgis ei ole teise astme kohtutega kokku lepitud ja see puudutab ainult esimese astme kohtuid. Siit võib teha eksliku järelduse, et see puudutab nii esimese kui teise astme kohtuid.

Nõustun Andra Pärsimäega osas, mis puudutab kohtunike põlvkonnavahetust. Arengukavas on sellele väga ühekülgsest lähenetud. Tegeletakse ju ka sellega, kuidas saada rohkem advokaate ja prokuröre

kohtusüsteemi. Seda teemat oleks võinud kajastada ja samuti asenduskohtuniku instituudi väljatöötamist. Seega leian, et nii sisu poole pealt kui kaasamise poole pealt on siin palju olulisi puudujääke ja ma loodan, et järgnevatel aastatel jõutakse midagi rohkem ära teha.

Kiidjärv: Ühinen siin kõigi kolleegide poolt väljaöelduga. Negatiivne on see, et sellel aastal seda arengukava meile varem ei tutvustatud. Hea on see, et lõpuks ikkagi otsustati tutvustada ja loodame, et järgnevatel aastatel saab arengukava käsitlemine suurema hoo sisse. Olles ka ise kohtu esimees olnud, pean tunnistama, et ka eelnevalt pole selle koostamisse esimehi eriti kaasatud.

Üllatusena hetkel tuli minu jaoks see, et meie personalikuludest ehk siis toetavate ametnike rahadest tasutakse kõik need summad, mis kohtuotsuste ja määrustega välja mõistetakse. Sellel ei ole absoluutselt mittemingisugust õigustust. Seda oleks pidanud varem ette nägema, et nii võib juhtuda ja need vahendid peavad tulema kuskilt mujalt, mitte meie enda ametnike arvelt. Selline olukord ei saa jätkuda.

Mis puutub paberivabasse toimikusse ja paberivabasse asjaajamisse, siis võib-olla ma olen olnud liiga kaua kohtusüsteemis, kuid ma ei kujuta ette, kuidas see paberivaba menetlus toimima hakkab nii, et toimikut enam ei olegi. Kas siis kaovad ära ka printerid ja paberid üleüldse? Isegi enda jaoks ei saa enam midagi välja printida? Kes siis hakkab haldama kohtuniku käes olevat pabertoimikut? Ma saan aru, et sellel pabertoimikul, mis kohtuniku käes on ei ole enam õiguslikku tähendust. Igal pool maailmas on tavaline see, et oma toimik on nii kohtunikel kui menetlusosalistel. Ma ei kujuta ette, kuidas saaks olla nii, et enam üldse pabertoimikut ei ole. Tsiiviilkohtumenetluses oleks see veel võimalik, kuid kriminaalmenetluses ma ei kujuta seda ette. Meil ei ole tõesti mittemingisugust varustatust ja ei ole näha, et see oleks ka kuskil IT plaanides sees. Kas siis kohtuniku kätte tuleks hästi palju ekraane? Ühesõnaga tekitab see väga palju probleeme ja me teeme niigi praegu väga palju tööd arvutiga. Kas te olete mõelnud, et meie silmanägemine läheb järjest halvemaks? Selle võrra peaks riik nägema ette rohkem võimalusi kompenseerimaks seda, et kõik ametnikud vahetavad tihedamini oma prille.

Kui Ivo Pilvingu kirja vaadata (tsiteerib: „*Kui kiirendamiseks vajalikku ressursi läbi ei mõelda, siis toimub see kas kvaliteedi või ületöö arvelt. Kumbagi varianti ei saa aktsepteerida.* - “), siis mina leian, et tänu sellele, mis siin viimastel aastatel toimunud on, siis on ressurss juba leitud. Kohtunikelt võeti ära 14 puhkusepäeva, mis tähendab, et riik sai juurde sama palga eest umbes 10 tööpäeva.

Eerik: Minu jaoks on märgiline tähendus sellel, et meie näeme seda arengukava peale seda, kui see on alla kirjutatud. See tähendab seda, et justiitsministrit või Justiitsministeeriumit ei huvita, mida meie siin arvame. Allakirjutamine ei saa toimuda kogemata arvestades seda, et Justiitsministeerium tegeleb ka KHN-i päevakorra ettevalmistamisega. Seetõttu ei pea mina seda arutelu siin arengukava arutamiseks või heaks kiitmiseks. Üldiselt nõustun teiste eelkõnelejatega. Selleks, et kohtusüsteem ja justiitsüsteem areneks, on vaja inimesi mitte paberit. Kui inimesi ei kaasata, siis ei pruugi olukord paremaks muutuda.

Kõve: Ma saan aru, et me räägime juba ülejäämise aasta arengukavast ja nendest muudatustest, mis saavad seal olema. Kui ma peaks hääletama, siis mina selle poolt ei hääletaks, mis siin arengukavas hetkel kirjas on. Menetlusaegade koha pealt oleme kolleegidega arutanud, mida tähendab arengukavas märgitud „mõistliku kvaliteedi“ arvelt. Kas see tähendab seda, et ei peagi õigesti asju lahendama, vaid kiiresti ja enam-vähem? See on vale lähtekoht ja tähendab seda, et meil on täna kolleegiumis lahendada 1500 asja, mis on rekordiline asjade arv meie jaoks. Vigu on väga palju ja me ei saa neid kõiki menetlusse võtta, kuna meil pole ressursi. Ainult numbritega kohtute efektiivsuse mõõtmine on vale. Ja olen ka Ivo Pilvinguga nõus, et arengukavas toodud numbrid on laest võetud ja ministeeriumi poolt ette kirjutatud. Kohtud on nende numbritega sundolukorras nõustunud ja mingit alust nendeks tegelikult ei ole.

Mis puudutab muid teemasid, siis lähtekoht, et kohtuniks saamine käib nüüd edaspidi ainult läbi kohtujuristi ametikoha, on vääär. Pikas perspektiivis ei taga see meile kvaliteetset kohtunikonda. See tähendab seda, et parim osa juristkonnast võib-olla liigub enne mujale ning me peaksime ikkagi mõtlema advokatuuri ja prokuratuuri vahelise liikumise peale, kuid see osa on praegu täiesti välja jäänud siit arengukavast.

Paberivaba kohtumenetluse poole pealt pean nõustuma Donald Kiidjärvega. Kui ma täna vaatan neid tsiiviilasju, mis meil kohtus on, siis need on muutunud nii kohutavalt mahukaks, et mina ei kujuta ette,

kuidas on võimalik neid sadu faile, näiteks ehitusvaidlustes, enda silme-ees hoida. Dokumentidest peab endale lõpuks terviku looma.

Kõige rohkem teeb mulle muret registrite probleem. Minu meelest ei ole see õige, et on vastu võetud otsus need välja viia Tallinnast ja Tartust. Minu meelest on see seadusandja petmine, mis siin hetkel toimub. See ei ole normaalne, et Tartu Maakohtu registrite osakond on keset Tallinna. See on ju seadusandja poolt otsustatud, et kohtud on regionaalselt jagatud piirkondade kaupa. See, mis hetkel toimub, on kohtute territoriaalse alluvuse segi paiskamine. Siis võiksime teha Eesti maakohtutest lihtsalt ühe kohtu. Ma mõistan, et otsustati inimeste koondamine, kuid see, et registrid viiakse välja Tallinnast ja Tartust, tuleb kiiremas korras ümber otsustada. Inimesed ei ole nõus kohtunikukuks minema väljapoole Tallinna ja Tartut. Miks me arvame, et me leiame registritesse tööle kvaliteetsed inimesed väljapoole Tallinna ja Tartut? Need inimesed, kes alustasid kinnistusraamatu pidamist 1993. aastal on tõesti nüüd kõik pensionile minemas või juba läinud.

Altuhova: Ei ole kõik pensionile minemas.

Kõve: Need inimesed on kõik selleks tööks välja koolitatud. Täna on probleem selles, et meil ei ole ühtegi kooli, mis õpetaks seda tööd, mida nemad teevad. Akadeemilise hariduse raames ei olegi võimalik seda kõike õpetada. Pidevalt lisandub Euroopa Liidu õigust, mida peab järgima, ja see kõik on keeruline. Minu jaoks on seega tõsine probleem selles, et kust leitakse need inimesed, kes tulevad väljapoole Tallinna ja Tartut seda tööd tegema. Me alahindame tööd, mida registrite valdkonnas töötavad inimesed teevad. Neid asju, mida seal tehakse, ei saa anda teha ja otsustada inimestele, kes on avaliku konkursi kaudu, ilma eelneva koolituseta, tööle võetud.

Luiga: Olen üldjoontes nõus sellega, mis on siin juba eelnevalt räägitud. Kui ma vaatan arengukava pealkirjade tasemel, siis on kõik ju igati õige. Kvaliteetne õigusemõistmine mõistliku ajaga on hea eesmärk. Paberivabale menetlusele üleminek on ka hea idee eeldusel, et kõik selleks vajalik töötab. Arengukavas on küll juttu eelkõige tsiviil- ja haldusasjadest. Aga olles äsja külastanud Tallinna vanglat ja tutvudes sealse riistvaraga, siis tundub mõeldamatu tutvustada kinnipeetavale neljakümmend toimikut elektrooniliselt, ilma selleta, et seal oleks korralik riistvara ja võrguühendus. Kui mõelda eelnevale näitele siis tundub, et meie, siin KHN-is elame küll paralleelmaailmas. Ma ei ole nii optimistlik, et ma arvaksin, et nelja aastaga jõuame me hoopis uuele tasemele oma digitaalsete lahendustega.

Kohtunike põlvkonn vahetuse teema juures olen nõus eelkõnelejatega. Ei ole hea, kui tekib omaette süsteem ja pooldan erinevate õiguselukutsete esindajate õigussüsteemis edasi-tagasi liikumist.

Registrite optimeerimise kohta ma ei lisa midagi. Igasugune optimeerimine on vajalik, kuid teeb samas ka ettevaatlikuks. Ma saan aru, et õigusemõistmine on alarahastatud ja ühiskonna poolt pööratakse sellele üldse liiga vähe tähelepanu.

Arengukava kohta üldiselt tahaks veel öelda seda, et selles on välja toodud ühe euro täpsusega postikulud, kuid andmeid õigusemõistmist toetavate töötajate palkade kohta pole konkreetselt välja toodud, vaid on võetud kokku ühe lausega. See näitab, et seal taga ei ole reaalseid arvutusi või reaalset plaani, kuidas selle probleemiga tegeleda.

Olen nõus sellega, et kiirendada menetlust, kuid mitte langetada kvaliteeti. Paraku igasuguses süsteemis on teada, et selleks tuleb pumbata sinna juurde suures koguses ressursi. Arengukavas mainitakse esimese ja teise astme kohtute menetluste kiirendamist ja Lavly Perling tõi välja ka prokuratuuri alarahastamise probleemi, kuid minu jaoks jääb selgusetuks, kuidas saab vaadelda ja reguleerida kiiremat kohtumõistmist ainult kohtusüsteemi kitsalt vaadeldes, kui näiteks Narvas on vaid 8 advokaati. Tegelikult tuleks arengukavas võtta kogu see õigusemõistmise tsükkel koos, vaadelda seda ühtselt, ning panna paika eesmärgid pikas perspektiivis. Samas ei ole ma veel näinud ka tervet Justiitsministeeriumi arengukava.

Maruste: Palju häid mõtteid ja kriitikat on juba välja öeldud, kuid ma mõne asja kordaks veel üle. Eesti on põhiseaduse järgi demokraatlik õigusriik, mis on ülesehitatud ka võimude lahususe põhimõttel. Võimude lahususe printsiip peaks olema meie tegevuse üks kindel alus. Kogu see tänane olukord meenutab mulle olukorda, kus Justiitsministeeriumi avaliku õiguse osakond töötab välja ja minister kinnitab Riigikogu arengukava neljaks aastaks. Peale seda, kümne päeva pärast, saab Riigikogu sellest teada. Kui me võtame võimude lahususe põhimõtet tõsiselt, siis on selline paralleel täiesti asjakohane.

Arengukava peaks kindlasti sisaldama ka mingit visiooni kohtualluvuse kohta. Kui me räägime kohtupidamise alarahastamisest, siis tegelikult me räägime Justiitsministeeriumi ühe osakonna alarahastamisest ning sellel teemal meil tegelikult palju kaasa rääkida ei ole. Asjad paremaks nagunii ei lähe.

Digitaalne asjaajamine kohtumenetluses on nii kompleksne teema, et ei piisa ühe eesmärgi sõnastamisest. Tuleks luua mitte ainult ametkonna sisene, vaid ka ametkonna väline töögrupp ja programm, et kõik need nüansid läbi mõelda nii tehnilises-, tarkvaralises-, halduse-, kui ka administratiivses osas. Esiteks tuleks tegeleda sellega, et nii vanglad kui ka kohtud viia tehnilisesse valmidusse, et selline menetlus oleks võimalik. Samuti tuleb teha selgeks, mis tähendust omab materjal paberil ja millist tähendust omab digitaalne materjal, et saaks näiteks vaidluse puhul teha selgeks, kumb on ülimuslik.

Olen täiesti nõus sellega, et kohtujuristid on väga vajalik element õigusemõistmise süsteemis, aga näha kohtu tulevikku ainult selles, et järelkasv tuleb kohtujuristkonnast, oleks väga kitsapiiriline. Tublimatele ja hakkajatele kohtujuristidele peab selline võimalus jääma, kuid sellega ei tohiks kindlasti piirduda. Kohtu arenguvõime kohapealt oleks kohane avatud uste poliitika, et uusi kohtunikke tuleks nii akadeemilisest seltskonnast, advokatuurist, prokuratuurist kui ka ametkondade juristide hulgast. Selleks, et seltskond oleks värske, peab meil olema ka horisontaalne rotatsioon. Selline liikumine värskendaks inimest ja tekitaks ka võimet asju kõrvalt näha.

Meil ei ole siiani korralikku kohtuametnike koolituse süsteemi. See on väga oluline probleem, millega peab tegelema, kuna asjad on läinud väga keeruliseks. Kohtuametnike ettevalmistus on äärmiselt oluline ning sellele tuleb arengukavas ka tähelepanu pöörata.

Pikamäe: Alustada võiks sõnadega, et esimene vasikas läheb ikka aia taha. Nõustun Donald Kiidjärvega, et hea on see, et me arengukava KHN-is arutame, kuid käesolev arutelu on jäänud ajast maha. Kui edaspidi peab KHN oma arvamust arengukava suhtes kujundama, siis peab see olema ka õigeaegne.

Tuleb endale aru anda, et arengukava on oluline dokument, et riigi eelarvestrateegia plaanis kohtusüsteemi rahastada. Selles kontekstis tuleks seda arengukava ka vaadata. On veel omaette küsimus, kas see on puhtalt raamatupidamislik dokument, mis tuleb koostada Rahandusministeeriumile, nagu riigieelarve seadus seda nõuab, või on see laiapõhjalisem nägemus Eesti kohtusüsteemi arengust. Praegu seda dokumenti vaadates mulle tundub, et ilmselgelt on tegemist kitsalt esimesele variandile vastava dokumendiga. See ei tähenda aga seda, et me ei võiks laiemalt mõtteid vahetada teemal, kuhu kohtusüsteem kümne aasta perspektiivis võiks välja jõuda. See on täiesti eraldi teemade ring ja nendesse raamidesse see dokument hetkel kindlasti ei mahu. Selleks peaks dokument olema oluliselt sisulisem. Küsimused, mida siin praegu tõstatatakse, näitavad ära, mida arengukavas kirjas ei ole. Rait Maruste mainis haldamise poolt ja tõstas küsimuse, kas meie kohtusüsteem ikka on nii võimekas, et kõiki kohtuasju arutatakse läbi kolme astme olukorras, kus ka jõukamad Euroopa riigid endale sellist luksust ei luba. Need on põhimõttelised küsimused. Siia juurde võiks lisada küsimuse, mille Villu Kõve tõstas, et kas meil on üldse territoriaalset kohtualluvust vaja. Need on printsiipsaalsed probleemid, mida peaks kunagi KHN-is arutama.

Tulles nende arengukava punktide juurde ükshaaval, siis ka mina juhin tähelepanu, et kohtunike põlvkonnavahetuse läbiviimine ainult kohtujuristidele tuginedes on ilmselgelt liiga kitsas lähenemine. Kohtusüsteem ainult võidaks sellest, kui kohtusüsteemi tulevad erinevate õiguselukutsete esindajad.

Enne paberivabale kohtumenetlusele üleminekut, peaks probleemideta tööle saama juba hetkel olemasolevad infosüsteemid.

Mis puudutab alarahastamise lõpetamist, siis püstitatud probleemidega olen täiesti nõus. Esimene eesmärk peaks olema see, mida ka Kersti Kerstna-Vaks mainis, et peaks eraldama eelarve sees need summad, mis puudutavad kohtuteenistujate töötasu, ja need summad, mis lähevad muuks otstarbeks. Kui selle eesmärgi suudaks saavutada järgmise eelarveaasta jooksul, siis oleks see suur edasimineku. Igal juhul on alarahastuse lõpetamine eesmärk, mille poole tuleb püüelda.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja avaldab arvamust Justiitsministeeriumi arengukava 2016-2019 õigusemõistmise osa kohta.

3. Justiitsministri määrusele „Maakohtute rahvakohtunike arvu määramine“ nõusoleku andmine - KS §41 lg 1 p 6 alusel - Justiitsministeerium, Rasmus Karja

Karja: Kohtute seaduse kohaselt peab KHN kooskõlastusringil andma nõusoleku justiitsministri määrusele „Maakohtute rahvakohtunike arvu määramine“. Kõikides kohtutes peale Viru Maakohtu rahvakohtunike arv väheneb. Lisaks soovib Harju Maakohus erinevalt eelnõus välja pakutud 150 rahvakohtunikult vähendada rahvakohtunike arvu 120-le. Vähendamise põhjuseks on see, et kõiki nimetatud rahvakohtunikke ei kaasata menetlusse ning seega pole nii suur rahvakohtunike arv vajalik. Kohtud on meile välja pakkunud optimaalsed arvud, millisel hulgal rahvakohtunikke oleks vajalik nimetada.

Saarmets: Ajakirjanduses oli artikkel selle kohta, et rahvakohtunikke ei ole lihtne leida. Kas sellega probleeme ei ole?

Karja: Ka see on üks põhjustest, miks Harju Maakohus soovib rahvakohtunike arvu vähendada 120 peale. Harjumaal on mõningates valdades raskusi rahvakohtunike leidmisega. Kohus on kinnitanud, et 120 rahvakohtunikku on piisav arv selleks, et kõik rahvakohtunike funktsioonid saaksid täidetud. Kuna Viru Maakohus jätab oma rahvakohtunike arvu samaks, siis võib eeldada, et neil rahvakohtunike leidmisega probleeme ei ole.

Pärsimägi: Kui rahvakohtunikke nimetatakse vähem, siis peaks üle jääma ka mingi rahaline ressurss. Rahvakohtunikud on mingil perioodil väljendanud muret selle suhtes, et neid ei valmistata piisavalt ametiks ette. Seega sooviksin teada, kas Justiitsministeerium tegeleb ka rahvakohtunike koolitamisega?

Karja: Oleme rahvakohtunike eestkõnelejatega rääkinud sellel teemal ja oleme nende murest teadlikud. Juhul kui ressursi jääb üle, saame tulevikus tegeleda ka rahvakohtunike koolitusprobleemi lahendamisega.

Parrest: Ma saan aru, et need konkreetsed arvud on kohtute poolt välja pakutud. Kas ja kuivõrd on hinnatud siinjuures ka prognoose selle kohta, milliseks meie kuritegevus ja kriminaalmenetlus kujuneb?

Karja: Kuritegevus on statistika järgi olnud languses. Määrusesse arvude määramisel on arvestatud ainult seda, kui palju on rahvakohtunikud rakendust leidnud. Eelmisel perioodil selgus, et osad rahvakohtunikud ei käi kohtus ühtegi korda, kuna pole menetlusi, kuhu neid oleks vaja kaasata. Arvud on kujunenud lähtudes reaalsest vajadusest.

Kiidjärv: Siit saab teha järelduse, et kohtus käivad rahvakohtunikeks ühed ja samad inimesed. Saab öelda, et välja on kujunenud koosseisulised rahvakohtunikud, kes käivad pidevalt kohtus. Võib-olla on põhjuseks see, et kohtuistungite sekretäridel on lihtsam kontakteeruda ja kohtusse kutsuda neid rahvakohtunikke, kes on tuttavad ja kes on alati nõus kohale tulema. Minu jaoks on siinkohal probleem selles, et kui kohtus käivad rahvakohtunikeks koguaeg samad inimesed, siis puudub siin sisuline võimalus rahva osavõtuks õigusemõistmisest.

Jaaksoo: Kas analüüsi tehes on uuritud ka seda, kas kohtus käivad samad või erinevad isikud?

Karja: Arvude määramisel lähtusime kohtute tegelikust vajadusest, et oleks piisavalt rahvakohtunikke, keda oleks võimalik menetlusse kaasata. Arvestatud ei ole seda, kui palju käib kohtutes rahvakohtunikeks samu inimesi. See, keda rahvakohtunikest kohtud konkreetselt kutsuvad, on kohtute enda otsus ning ministeerium seda ei reguleeri.

Loide: Kas ma sain õigesti aru, et ministeerium analüüsis seda kui palju rahvakohtunikke on tegelikult kohtus käinud ja palju oleks rahvakohtunikke vaja nimetada?

Karja: Ei, ministeerium ei analüüsinud seda ise, vaid lähtuti kohtute enda poolt välja pakutud arvudest.

Saarmets: Kas rahvakohtunikest valitakse välja kohtusse kutsutavad mingi süsteemi abil, nagu kohtunikud, või juhuslikult? Rahvakohtunike valimine võiks käia samuti süsteemi alusel.

Pikamäe: Meie tänane päevakorrapunkt puudutab rahvakohtunike arvu, mitte rahvakohtunike institutsiooni üldiselt, ega nende määramise aluseid. Rahvakohtunike põhiline roll on kriminaalmenetluses ning need menetlused on viimase kümne aasta jooksul tuntavalt muutunud. Kasvanud on lihtmenetluste ja vähenenud üldmenetluste osatähtsus ning muutunud on kuritegude raskusastmed. Seega rahvakohtunikke sellises arvus, nagu kehtivas määruses on ette nähtud, pole enam vaja. Mida rohkem on rahvakohtunikke vaja, seda keerulisem on neid leida. Rahvakohtunike institutsioon ei ole rahva hulgas väga populaarne. Kui me tahame näha selles rollis rahva kaasistujaid, kes oleksid ka sisuliselt toeks õigusemõistmisele, siis on mõistlik rahvakohtunike arvu vähendada. Praegu on küsimus kitsalt rahvakohtunike arvu vähendamises, mitte milleski muus.

Saarmets: Need ei ole ikkagi päris erinevad asjad. Juhul kui me valime pidevalt samu inimesi, siis tundubki, et rahvakohtunikke on vähem vaja. Seega ei ole need kaks lahutamatud asjad.

Kikerpill: Seaduses on öeldud, et ühtegi rahvakohtunikku ei tohi üle kahe korra valida. Nii, et seadus paneb ise juba piirid paika. Kui inimene käib kaheksa aasta jooksul 2-4 korda kohtus siis see ei ole ühegi inimese jaoks liiga palju. Siiani on tõesti nii olnud, et pooled nimetatud rahvakohtunist ei saa ühtegi korda kohtus käia ja selliseid isikuid, kes igapäev käiks, ei ole.

Viiakse läbi hääletus määrusele nõusoleku andmise osas.

Poolt: 10

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku Justiitsministri määrusele „Maakohtute rahvakohtunike arvu määramine“.

4. Esimese ja teise astme kohtute ühtlustatud kodukorra projekti heakskiitmine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Tallinna Halduskohus, Ruth Prigoda

Prigoda: Olen Tallinna Halduskohtu kohtunikukandidaat ja mulle anti see projekt üle. Projekt saab kohe kolmeaastaseks. Sellesse projekti on olnud kaasatud kõik kohtud, nii kohtudirektorite kui ka kohtu esimeeste näol. Aluseks sai võetud Tallinna Halduskohtu kodukord. Üheks peamiseks eesmärgiks oli võtta kodukordadest välja need sätted, mis kordavad erinevates seadustes ja määrustes reguleeritud küsimusi. Minu hinnangul õnnestus kodukorra korrastamine väga hästi. Üldkogude korraldamine on uutest kodukordades väga üksikasjalikult reguleeritud. On antud erinevad võimalused üldkogu korraldamiseks elektrooniliselt infotehnoloogilisi vahendeid kasutades. Ära on toodud ka pädevuse sätted, mis reguleerivad, kellele kohtuametnik ja mida on õigus allkirjastada. Oma struktuurilt on kõikide kohtute kodukorrad ühesugused, kuid näiteks ringkonnakohtutel on täiendavalt juures sätted, mis reguleerivad kolleegiumite moodustamist ja nendel kohtutel, kellel on kohtudirektori institutsioon, on kodukorras olemas ka kohtudirektori kohta käivad sätted. Samuti tulenevad väiksed erinevused ametnike ametinimetustest. Kodukorrad on struktureeritud ühesuguseks ja viidud kooskõlla kehtivate seadustega.

Saarmets: Kodukorra § 8 lg 5 sätestab kriminaalmenetluse algataja järelepärimisele vastamise ajaks 30 päeva. Kas see annab kohtu esimehele, juhul kui järelepärijaks on õiguskantsler, kes tahab vastust 10 päeva jooksul, õiguse viidata kodukorrale ja vastata ikkagi 30 päeva jooksul? Kas see on tegelikult selle asja mõte?

Prigoda: Erinevaid olukordi, mis võivad ette tulla, on palju ning neid kõiki eraldi reguleerida pole võimalik. Kui palutakse vastust 10 päeva jooksul, siis on võimalikud erinevad kokkulepped poolte vahel.

Saarmets: Kokkulepped on muidugi võimalikud, kuid ma soovisingi teada, kas kodukorrale viitamine annab esimehele õiguse keelduda.

Prigoda: Ei anna õigust keelduda.

Saarmets: Selliseid olukordi on ette tulnud, kus on vaja kiiremat reageerimist kui 30 päeva. Siin peaks võib-olla sõnastuse osas mõtlema. Võiks olla näiteks sõnastatud nii, et vastab siis, kui algataja seda soovib ja kui soovi vastamise aja suhtes pole välja toodud, siis 30 päeva jooksul.

Prigoda: Selline sõnastus oleks sobilik ning ma saan selle kodukorras ära muuta.

Parrest: Viide kohtuteenistujale kodukorra § 7 lg-s 1 tundub ebatäpne, kuna kõiki selles lõikes sätestatud toiminguid ei saa teha isik, kes on tööl töölepingu alusel. Kuna oleme pikalt vaieldud selle üle, kust jookseb õigusemõistmise piir ja milline on kohtujuristide ja kohtunikuabide pädevus, siis võiks mainitud sättes kasutada terminit „ametnik“.

Pikamäe: Kas siin ei ole kohtuteenistuja natukene teises tähenduses?

Parrest: Kohtute seaduses sätestatu alusel on kohtuteenistuja nii ametnik kui ka töölepingu alusel töötav isik. Sellepärast ongi minu seisukoht, et kui siia panna termin „kohtuteenistuja“, siis koostöös kohtute seadusega võib öelda, et ka töölepingu alusel töötav isik võib teha toiminguid, mis kodukorra § 7 lg 1 ette näeb.

Pikamäe: Seda sätet tuleks siis samuti täpsustada.

Pärsimägi: Meil tekkis küsimus seoses sättega, mis puudutab distsiplinaarmenetlust. Kas distsiplinaarmenetluses kohtuniku seletuskirja edastamine võimalikule algatajale on vajalik ja mõödapääsmatu? Kas algataja all on mõeldud pöördumat, kes asja vastu huvi tundis?

Prigoda: Algataja on siin distsiplinaarmenetluse algataja tähenduses.

Pärsimägi: Ja kas seletuskiri tuleb igakordselt lisada? Ma saan aru, et tegelikkuses täna seda ei tehta.

Kerstna-Vaks: See ei ole praeguse praktikaga üldse kooskõlas.

Pikamäe: Seega peaks ka seda punkti muutma.

Parrest: Meie tavaliselt küsime seletuskirja.

Kerstna-Vaks: Õiguskantslerile palutakse saata ka ärakiri, mida ma ka alati teen.

Prigoda: Praegu kehtivates kodukordades on seletuskirja saatmise säte sellisena sees. Sätteid, mille osas ei tulnud välja, et oleks mingisuguseid kardinaalseid erisusi võrreldes praktikaga, me ei hakanud muutma. Kuna see säte oli ka varasemates kodukordades sellisena sees, siis ta ka sellisena siia hetkel jäi. Kui praktika on teistsugune, siis me tuleme selle sätte juurde tagasi.

Kiidjärv: Võib-olla on küsimus selles, et ei tasuks inimesi ärritada. Kui peab olema lisatud kohtuniku seletuskiri, siis see võib muuta olukorra veel ärevamaks. Kui tehakse kokkulepe, siis ei peaks panema sinna juurde muid lisadokumente, näiteks kohtuniku seletuskirja, mis võib olla oma olemuselt emotsionaalne ja olukorda ärevamaks muuta.

Kerstna-Vaks: Seletuskirjad on erinevad. Õiguskantsler on seletuskirja ise küsinud.

Parrest: Juhul kui meie alustame distsiplinaarmenetlust, siis peame saatma distsiplinaarkolleegiumile seletuskirja.

Kerstna-Vaks: Loomulikult lisatakse seletuskiri materjalide hulka siis kui selliseid situatsioone on korduvalt olnud. Juhul kui otsus on distsiplinaarmenetlus algatada on seletuskiri igal juhul asjakohane. Kui järelevalvemenetluse käigus jõuab menetleja otsusele, et distsiplinaarmenetluse alustamine ei ole, siis pole seletuskirja saatmine põhjendatud.

Pikamäe: Andra Pärsimägi, kas sa said oma küsimusele vastuse?

Pärsimägi: Ammendava.

Kerstna-Vaks: Tegemist on ju näidisega ja kui kohtud oma kodukordi uuendavad, siis on kohtutel võimalus nüanssides iseseisvalt neid küsimusi lahendada.

Prigoda: Selleks, et ühtlustamine kannaks maksimaalset eesmärki võiks selle lause sõnastada nii: „vastusele lisatakse asjakohased tõendid ja nõudmisel kohtuniku seletuskiri“. Sellisel juhul on nii, et kui seletuskirja on küsitud, siis see saadetakse ja kui seda küsitud ei ole, siis on siin õigus ise otsustada, kas saata seletuskiri või mitte.

Pikamäe: Palun täpsusta paragrahvi ja punkti täpsusega.

Prigoda: § 8 lg 5 viimane lause.

Pikamäe: Ja sa pakud välja, et seda võiks muuta?

Prigoda: Selle võiks sõnastada selliselt, et: „vastusele lisatakse asjakohased tõendid ja nõudmisel kohtuniku seletuskiri.“ Sellisel juhul ei ole kohustuslik seletuskirja edastada ja on antud otsustusõigus, ka edastada seletuskiri või mitte.

Pikamäe: Parem oleks see variant, et: „vastusele lisatakse vajaduse korral...jne.“

Prigoda: Muudan selliselt.

Pappel: Kohtute seaduse § 91 lg 3 ütleb, et distsiplinaarmenetluse algataja võib koguda distsiplinaarasja lahendamiseks vajalikke tõendeid ja nõuda seletusi. Kodukorra § 8-s lg 5 on mõeldud olukorda, kus distsiplinaarmenetluse algataja ja kohtu esimees ei kattu. Kui kohtu esimehelt nõutakse lihtsalt tõendeid, mis on vajalikud selleks, et otsustada distsiplinaarmenetluse algatamine, siis ma ei näe põhjust, miks peaks seda muutma. Seletuskiri on vajalik dokument aitamaks otsustada, kas distsiplinaarmenetlust algatada või mitte.

Pikamäe: Täpsustus tehtud. Kas keegi soovib veel midagi lisada?

Kõve: Mida me täpsemalt heaks kiidame? Materjalina saadetud kodukorra projekti näol on tegemist Tallinna Halduskohtu kodukorraga.

Pikamäe: Ruth, palun selgita seda situatsiooni.

Prigoda: Kiidetakse heaks kodukorra projekt. Kui heakskiit antakse siis ollakse nõus, et selline kodukord võiks olla teiste kodukordade kehtestamise aluseks.

Viiakse läbi hääletus esimese ja teise astme kohtute ühtlustatud kodukorra projekti heakskiitmise poolt.

Poolt: 10

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN kiidab heaks esimese ja teise astme kohtute ühtlustatud kodukorra projekti Tallinna Halduskohtu kodukorra projekti näitel, arvestades istungil tehtud ettepanekuid.

12.40 lahkuvad Ruth Prigoda ja Ly Mäll.

Lõunapaus kell 12.40-13.20

5. Kohtuhalduse hea tava täiendamine teenistujate motiveerimise ühtsete põhimõtetega – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Siret Jürgenson

Siret: Eelmise aasta sügisel tutvustasime kohtute motiveerimise põhimõtted ja siis otsustati, et meil võiksid olla olemas üldised motiveerimise põhimõtted, mille alusel saaksid kohtud ise luua ja täiendada oma motiveerimissüsteeme. Seega sai loodud motiveerimise põhimõtete kogumik. Mul ei ole mõistlik hakata praegu kõiki põhimõtteid ette lugema, kuna need said kõigile enne istungit ka edastatud. Saatsime üldpõhimõtted kooskõlastamiseks kohtutele ja palusime kohtute personalijuhtidel arutada põhimõtteid oma kohtu juhtkonnaga ning anda meile tagasisidet. Esiolgu oli tagasiside väga positiivne,

kuid peale KHN-i materjalide laiali saatmist saime tagasisidet, mille alusel täiendasime esialgu laiali saadetud materjale. Kuna tegemist on väikeste muudatustega, siis juhiksin neile praegu tähelepanu.

Tulenevalt ettepanekutest lisasime motiveerimise üldpõhimõtete dokumenti pärast eesmärgi tutvustust ühe punkti, mis ütleb, et motiveerimise üldpõhimõtete rakendamisel lähtutakse kohtu eelarvelistest vahenditest. Mõned kohtud juhtisid tähelepanu sellele, et üldpõhimõtetes on toodud töötajate motiveerimiseks erinevaid viise ja võimalusi, kuid sellisel kujul, nagu need on kirja pandud, võib inimestel tekkida põhjendamatu ootus, et kohtuasutus peaks kõiki neid asju ka reaalselt ellu viima. See ei ole aga selle dokumendi eesmärk. Iga kohus peab ise vaatama, millised võimalused ja vahendid neil on, ning sellest lähtuvalt motiveerimis põhimõtteid rakendada.

Täiendasime punkti, mis puudutas mitterahalisi komponente. Täpsemalt seda osa, kus on juttu kohtuteenistujate tunnustamisest ja nende meeles pidamisest. Seal oli toodud üks näide- teenistus staaž 10, 15, 20 aastat jne, mille puhul võiks tunnustada ja meeles pidada. Sellesse punkti lisasime juurde, et staaži all on silmas peetud staaži konkreetset kohtuasutuses. Selle punkti all ei ole silmas peetud staaži kohtusüsteemis tervikuna.

Selguse huvides lisasime veel täienduse viimasesse punkti, mis käsitles soodustusi. Soodustuste viimase punktina on sätestatud, et võimalusel pakutakse ka teisi soodustusi. Siia lisasime juurde näitena, et toetatakse sportimist. Näite lisasime seetõttu, et selle punkti juures tekkis küsimus, et mida peetakse silmas termini „teised soodustused“ all. Selle punkti mõte oli, et juhul kui kohtul on võimalik mingisuguseid teisi soodustusi pakkuda, siis see variant oleks dokumendis olemas.

Muid parandusi või mõtteid me kohtute poolt sellele dokumendile ei saanud. Parandatud muudatused arutasime kohtute personalijuhtidega läbi selle nädala alguses.

Pikamäe: See päevakorrapunkt tekkis aasta tagasi maikuu KHN-s, kus arutasime Kohtunike Ühingu kirja seoses tõhusama õigusemõistmise projektiga Harju Maakohtus. Kirjas juhiti tähelepanu sellele, et kohtuteenistujate tulemustasustamine ei ole toimunud õigetest alustel. Möödunud sügisel KHN-i istungil jõudsime järeldusele, et kohtuhaldamise head tava, mille me ka KHN-s heaks kiitsime, võiks täiendada motiveerimise üldpõhimõtetega. Nüüdseks on see ettepanek realiseerunud motiveerimise üldpõhimõtete kataloogis, mis on tänase päevakorra juurde lisatud. Kui KHN selle kataloogi heaks kiidab, siis võiks selle Kohtunike Ühingu probleemile tähelepanu juhtimise ka realiseerituks lugeda.

Saarmets: Pealkirjaks on „Kohtunike ja kohtuteenistujate motiveerimise üldpõhimõtted“. Dokumendi tekstist võib tuvastada vaid ühe põhimõtte, mis on kohtunike kohta ja selleks on see, et kohtunikel on õigus osaleda kohtunike koolitustel. Rohkem motiveerimise põhimõtteid kohtunikele ei laiene. Seega tahaksin juhtida tähelepanu sellele, et ka ülejäänud punktides, mis laienevad kohtunikele, peaks olema sees termin „kohtunikud“.

Jürgenson: Aitäh tähelepanu sellele juhtimast. Parandame need ebatäpsused. Kohtunikele rahalised komponendid ei laiene. Muud motiveerimise põhimõtted kehtivad ka kohtunikele.

Pappel: Kas soodustus 35 kalendripäeva põhipuhkust kehtib ka kohtunikele?

Jürgenson: Soodustusena on silmas peetud seda, et puhkust saab võtta paindlikult. Siiani on olnud erinevates kohtutes puhkuse võtmise kord erinev. Mõned kohtud on kehtestanud väga range reegli selle kohta, et järgitakse seitsme kalendripäeva kontseptsiooni ning vähem kui seitse päeva puhkust ei tohiks võtta. Selle soodustuse all on peetud silmas seda, et puhkust võib võtta ka vähem kui seitse kalendripäeva korraga. Kokkuleppel tööandjaga on võimalik võtta vähem kui seitse päeva puhkust korraga välja arvatud dokumendis välja toodud erisused.

Parrest: Tahtsin samuti kommenteerida seitsme päeva reeglit, mis on soodustuste punktis välja toodud. Olen teadlik, et paindlik puhkuse võtmine on töölepingu seadusest üle võetud ja Rahandusministeeriumi seisukoht on selline, et riik kui ühtne tööandja, ei tohiks sellist asja lubada. Meie Õiguskantsleri Kantseleis oleme seda reeglit küll eiranud ja lubanud töötajatel, juhul kui tööasjad on korras, võtta puhkust ka nii, et 5 päeva võetakse puhkust ja 2 päeva ehk siis nädalavahetuseks, puhkust ei võeta. Inimene ju teab, et ta kaotab siis rahas, kuid kui aega väärtustatakse rohkem ja tööasjad on korras, siis meie ei ole keelanud puhkust ka sellisel viisil võtta. Ma ei näe põhjust, miks peaks olema ametniku suhtes vaenulik ja keelama sellisel viisil puhkuse võtmist, kui kohustuslik 14 puhkepäeva päeva korraga on samuti välja võetud.

Jürgenson: Nõus. Ja meie ministeeriumis ja haldusalas üritame samamoodi sellele asjale läheneda. Tähtis on ka see, et kõik saaksid sellest ühtemoodi aru.

Loide: Ma saan aru, et see on täiesti uus seisukoht, kuna nädala keskel oli personalijuhtide nõupidamine olnud, kus ministeerium kinnitas oma seisukohta, et 5 päeva puhkust, 2 päeva vahet ja jälle 5 päeva puhkust, 2 päeva vahet on kategooriliselt välistatud.

Jürgenson: Kui lugeda seda punkti dokumendis, siis siin on see kirjas, et kui tegemist on n-ö katkematu puhkusega, mille sisse jääb nädalavahetus siis ainuüksi seda välja jätta ei ole lubatud.

Loide: Ma saan sellest aru, kuid praegu kui ma kuulasin eelmist küsimust ja sinna juurde ka kommentaare, siis ma sain vastusest aru, et see on pigem aktsepteeritav.

Jürgenson: Vabandust, ma olin vastates võib-olla ebakorrektnes. Ma pidasin silmas seda, et puhkust on võimalik võtta ka näiteks kolme päeva kaupa. Kuid kui on tegemist katkematu puhkusega ja inimene võtab puhkust näiteks esmaspäevast-reedeni ja siis uuesti järgmisest esmaspäevast-reedeni, siis see ei ole lubatud.

Parrest: Seadus lubab selliselt puhkust võtta. Kui tööasjad on korras, siis mina ei näe probleemi. Töölepingu seadus ütleb, et tööandja võib keelata ja see on tööandja enda otsustusõigus, kas ta lubab või keelab puhkuse võtmist sellisena.

Jürgenson: Ma võtaksin kokku selle, mis põhimõttele me praegu tahaksime KHN-i heakskiitu saada. Me võimaldame kohtutes puhkust võtta lühema perioodi kui seitse päeva korraga, kuid katkematu puhkuse puhul ei ole lubatud nädalavahetusi välja jätta. Põhipuhkuse arvestus on kalendripäevades ja kui me võimaldaksime nädalavahetuse päevad välja jätta, siis käiks puhkuse võtmine hoopis tööpäevades. Suurtel kohtutel jääks muidu mingil perioodil väga palju töötajaid puudu. Sellisena peaksime me ka puhkuse võtmises kokku leppima. Antud punkti osas küsisin ka Riigikohtu personaliüksusest tagasisidet ja ka nemad toimivad sarnaselt sellega, mida meie soovime hetkel rakendada ehk ka nemad ei luba nädalavahetusi katkematu puhkuse puhul välja jätta. Samas on ka neil lubatud võtta lühemaid puhkuseid kui seitse päeva järjest.

Pikamäe: Kas keegi taotleb tekstis muudatusi?

Kõve: Kolmandas lõigus on kirjas, et tunnustatakse erakordse käitumise, näiteks sõbralikkuse ja abivalmiduse, eest. Ma soovitsin selle näite välja võtta.

Pikamäe: Võtame selle näite välja. Kas on veel küsimusi? Kas keegi soovib arvamust avaldada selle teksti kohta? Kas võime selle teksti sobivaks lugeda koos nende märkustega, mis tulid Virgo Saarmetsalt ja Villu Kõvelt?

Pappel: Me arutasime Tartu Ringkonnakohtu halduskolleegiumi kohtunikega neid põhimõtteid ja leidsime, et võib-olla oleks olnud võimalik paremini lahutada kohtunikke ja kohtuteenistujaid. Kui selline tekst kuhugi välja saata, siis see võib tekitada küsimusi. Meile siin laua taga see ei tekita küsimusi, kuid kohtunikud, kellega me neid põhimõtteid arutasime ei saanud aru, milline osa sellest tekstist kellele kohaldub. Siit tekstist võib iga kohtunik välja lugeda näiteks seda, et põhipuhkus 35 päeva on tema jaoks suur soodustus, kuigi hiljuti oli võimalik saada 49 kalendripäeva põhipuhkust. Samuti, kas selge ja läbipaistev palgasüsteem ei ole juba reegel iseenesest?

Pikamäe: Kas me selles juba kokku ei leppinud?

Pappel: Kas see tähendab, et see tekst muudetakse ära?

Pikamäe: Teksti viiakse sisse muudatused ja täpsustatakse, mis käib kohtunike kohta ja mis kohtuteenistujate kohta. Selge on see, et rahalised komponendid ei saa käia kohtunike kohta, kelle palk tuleb ühemõtteliselt seadusest. Kohtunikele aga kohalduvad mitterahalised komponendid.

Pappel: Kas me praegu hääletame teksti, mida pole keegi näinud?

Pikamäe: Kas keegi taotleb edasilükkamist?

Pappel: Mina taotleksin küll edasilükkamist. Justiitsministeerium peaks selle tekstiga nägema natukene rohkem vaeva ja seda korrastama. Uut ja selget teksti võiks arutada järgmisel KHN-i istungil.

Maruste: Mina toetaks edasilükkamist. Kaks subjekti, kelle käitumist reguleeritakse ja kellele see regulatsioon suunatud on, eristuvad teineteisest kindlalt. Soovitused ja ettepanekud peaksid olema regulatsiooni objektist lähtuvalt eraldi välja toodud. Seda teksti on raske hoomata ja edasi arendada, kui pole selge, kelle kohta konkreetne regulatsioon käib. Mõistlik oleks selle tekstiga natukene vaeva näha, nagu Tiina Pappel ütles. See võimaldaks ka paremini teksti süveneda. Ka kohtunikonnaga võiks selle uuesti läbi arutada.

Pärsimägi: Mina jätaksin kohtunikud sellest tekstist üldse välja. Kas me pidime ka kohtunikele motivatsioonipaketi koostama?

Saarmets: Ma täpsustaks seda, et kohtuhalduse hea tava arutelul tekkis küsimus seoses sellega, et seal tegelikult viidatakse kohtunike ja kohtuteenistujate motiveerimisele. Ja seetõttu ongi ka kohtunikud siin motiveerimise üldpõhimõtete paketti lisatud ja mina olen seisukohal, et kohtunikke sellest tekstist välja ei tasuks jätta. Mul on ka üks tehniline ettepanek, et kriipsud ja linnukesed võiks asendada punktidega.

Pikamäe: Lepime kokku nii, et viime need parandused sisse, millest täna juttu oli ja korraldame selle dokumendi kinnitamiseks lähiajal elektroonilise KHN-i istungi. Oleme neid põhimõtteid nüüd siin laua taga arutanud ja kui tuleb lõpptekst, siis paneme selle elektroonilisel KHN-i istungil hääletusele. Sisse võiks jätta ka kohtunike osa ja kes leiab, et seda ei peaks selles tekstis olema, see hääletab kogu motiveerimise üldpõhimõtete teksti vastu.

Otsus: KHN palub Justiitsministeeriumil täpsustada ja täiendada motiveerimise üldpõhimõtted ning koostada lõplik dokument. Täiendatud motiveerimise üldpõhimõtted pannakse hääletusele KHN-i elektroonilisel istungil.

6. Kohtu esimeeste määramine kõigi kohtunike hulgast – KS § 41 lg 3 p 4 alusel –
Justiitsministeerium, Marko Aavik

Aavik: Teema puudutab kohtusüsteemi arengut ja täpsemalt kohtu esimeeste valikuringi. Erinevates riikides käies on silma jäänud see, et need piirangud, kelle seast saab valida kohtu esimehi, ei ole nii kitsad, kui hetkel Eestis kehtivad piirangud. Eestis teatavasti saab esimese ja teise astme kohtu esimeest valida ainult selle sama kohtu kohtunike hulgast. Selline piirang vähendab märkimisväärselt kandidaatide ringi. Olukorras, kus igale kohtu esimehe kohale saaksid kandideerida kõik kohtunikud, räägiksime me ühetaolisest valiku põhimõttest. Tegime ära eeltöö ja saatsime küsimused teistesse riikidesse, et selgitada millistes riikides on sellised piirangud esimeeste valikul nagu meil ja millistes riikides need piirangud puuduvad. Eelnõu kavandi seletuskirjas on välja toodud, millised riigid meile vastasid ja millised nende vastused olid. Sellised piirangud, nagu meil, on veel ainult Lätis. Teistes riikides selliseid piiranguid kohtu esimeeste valikul ei eksisteeri ja kohtu esimehed võivad tulla kõigi kohtunike hulgast. Erinevad lahendused on selle suhtes, et mis saab kohtu esimehest peale tema esimehe volituste lõppu. Mõnes riigis jääb ta sama kohtu juurde tööle, kuhu ta esimeheks tuli, ja mõnes riigis läheb tagasi sellesse kohtusse, kus ta enne kohtu esimeheks saamist töötas. Eelnõu kavand näeb ette väga paindliku süsteemi, mille kohaselt võib kohtunik ise valida, kas ta jääb tööle sellesse kohtusse, kuhu ta esimeheks tuli või läheb tagasi oma eelnevasse kohtusse. Võivad tekkida mõned rakenduslikud probleemid, mis puudutavad kohtunikke arvu kohtumajade lõikes. Kohtunikke on meil piisavalt palju, et saaksime luua normaalselt toimiva süsteemi. Hetkel on väljatöötamisel ka asenduskohtuniku instituut. Kohtunike arvu kohtumajades otsustab justiitsminister KHN-i nõusolekul. Selle üle, palju mingis konkreetses kohtumajas kohtunike kohti on ja kuidas nende liigutamine toimub, omab KHN pidevat kontrolli ja ülevaadet, kuna kohtade liigutamiseks on vaja KHN-i nõusolekut. Justiitsminister peab kohtu esimehe määramise juures otsustama ka tema üleviimise ja seega uue koha loomise teise kohtu juurde või koha üleviimise teise kohtu koosseisu. Tundub, et sellise sammuga me liiguksime lähemale Euroopa kohtujuhtimise mudelile, kus kohtu esimeheks, sõltumata kohtuasutusest, saaksid kandideerida kõik kohtunikud. Lisaksin veel seda, et väljapakutud eelnõu on kavand ja kõiki detaile selle juures saab veel läbi arutada ja muuta. Eelnõu kavand ei ole ka kooskõlastusringile saadetud. Tahaksin täna arutada

põhimõttelist küsimust, kas kohtu esimehe võiks valida kõigi kohtunike hulgast. Peale põhimõttelise küsimuse suhtes seisukoha saavutamist, saame edasi minna detailsemate küsimuste juurde.

Pikamäe: Seda küsimust on minister Riigikohtu esimehega arutanud ning ma toetan seda lähenemist. Kunagi varasemalt on seda küsimust arutanud ka KHN. Meil on olnud üsnagi keerulisi olukordi seoses kohtu esimeeste valimisega ning lähiajal on ees suure hulga kohtu esimeeste ametiaja lõpp ja peame leidma uued esimehed. Arvan, et inimeste ring, kelle hulgast kohtu esimeest valida, võiks olla suurem.

Pärsimägi: Miks me välistame Riigikohtu kohtunikud? See, et on kaks esinevat süsteemi, ei ole minu hinnangul probleem. Minu meelest võiks ka tubli riigikohtunik tulla ringkonnakohtu juhtima. Samuti on minu jaoks küsimus, et miks ei tohi maakohut kohtunik tulla ringkonnakohtu esimeheks.

Aavik: Eelnõu on välja töötatud nii, et ringkonnakohtust võib kohtunik minna maakohut juhtima, kuid maakohust ei või kohtunik ringkonnakohtu juhtima minna. Eelnõu puhul on lähtunud olemasolevast kohtunike edutamise loogikast, mille kohaselt minister ei eduta kohtunikke maakohut kohtunikust ringkonna kohtunikuks. Selline liikumine ei sobiks tänasesse süsteemi ja sellepärast on eelnõus selline piirang.

Maruste: Põhimõte, et teha üks avatumaks ja olla paindlikum, on kindlasti õige. Mina läheksin isegi kaugemale selle ideega. Võiks püüda asjad sõnastada ja formuleerida sellel viisil, et oleks võimalik kõik astmed kaasata. Nagu Andra Pärsimägi välja pakkus- ka riigikohtunikud võiksid asuda esimese ja teise astme kohtu esimehe kohale. Lisaks tahaksin välja pakkuda võimaluse, et näiteks prokuratuurist, advokatuurist või riigikantseleist oleks võimalik tulla kohtu esimeheks. Meil on olemas ka rahvusvaheliste kohtute kohtunikke, kes on tähtajaliselt ametis ja kes tulevad mingil hetkel Eestisse tagasi. Tihti kaovad nad tagasi tulles ära, kuid neid ei maksaks kindlasti ära kaotada, vaid võiks näiteks anda võimaluse kandideerida kohtu esimeheks. Seepärast peaks normi formuleerima selliselt, et see oleks võimalikult paindlik ja avatud. Olen teadlik, et siin tuleb arvestada ka ametisse nimetamise protseduuri reeglitega, kuid reeglid võiks sõnastada nii, et ka nendest probleemidest saaksime võimalikult paindlikult üle.

Parrest: Mina kindlasti toetan seda põhimõtet, et kohtu esimehe valik võiks olla vabam. Seda just seetõttu, et suurepärane jurist ei pruugi üldse olla hea juht ja seega võiks isikute ring, kelle vahel valida, olla laiem. Tegelema peab tehniliste küsimustega ja näiteks vaatama üle selle, kuidas erinevate kohtuastmete vahel on liikumine reguleeritud.

Pappel: Kas see valmistab ette pinnast sellele, et tulevased kohtu esimehed on pigem administraatorid kui õigusemõistjad? Kui me mõtleme näiteks sellele, et meil on halduskohtud ja maakohutud, ja kui halduskohtust leitakse hea kohtu esimees maakohutusse ja vastupidi. Siis tekib küsimus seoses sellega, et mis saab õigusemõistmisest. Kas meil on piisavalt inimesi ja ressursi, kui me täiesti välistame õigusemõistmise osa ja leiame, et kohtu esimees peaks olema hea administraator?

Teine küsimus on see, mille Liivi Loide tõstatas, et kuidas saavad hakkama väiksed kohtumajad. Ka see on oluline küsimus, millele peaks mõtlema.

Kolmas küsimus seondub palgaküsimusega. Kohtu esimehele makstakse hetkel juhtimistasu ja kohtuniku ametipalka. Kui ta liigub ringkonnakohtust esimese astme kohtusse, siis mille pealt talle tasu makstakse. Kas ringkonnakohtuniku palgast ja seega hakkaks see kohtunik saama sama palka, mis saab ringkonnakohtu esimees?

Aavik: Kui me otsime kohtu esimeest, siis loodame leida eeskätt ikkagi võimalikult head administraatorit aga loomulikult on ta ka kohtunik. Kohtud on erineva suurusega ja seetõttu peavad mõne kohtu esimehed rohkem tegelema administratiivtööga ja vähem kohtuniku tööga ning mõnes kohtus on tööde vahetamine vastupidine. Kohtunik on kohtunik. Kui peaks juhtuma, et halduskohtu kohtunik läheb maakohut juhtima või vastupidi, siis peab konkursikomisjon hindama, kas see kohtunik on kõige parem ja sobivam kandidaat.

Kohtumajad ei ole kuidagi hõlmatud. See on eraldi teema ja seda me selle eelnõu raames pole võtnud eesmärgiks analüüsida. Konkreetse kohtu kohta on alati võimalik kohtu siseselt selgeks teha, et mis on selle konkreetse kohtu mured.

Kui ringkonnakohtu kohtunik suundub esimesse astmesse esimeheks, siis moodustub tema palk ringkonnakohtu kohtuniku tasust ja esimehe tasust. Ka praegu on suurte maakohtute esimeeste tasud samaväärsed ringkonnakohtu kohtuniku tasuga.

Perling: Ma ei taha anda pikka hinnangut kohtu esimeeste teemale, kuna tundub loogiline, et mida rohkem isikuid saab kandideerida, seda parem inimene töö jaoks leitakse. Ministeeriumis käib koos klassikaliste õiguselukutsete komisjon. Kuulates Rait Maruste välja pakutud mõtet, et tegelikult ka prokuratuurist võiks tulla kohtu esimees ja võiks toimuda üldine liikumine kohtusüsteemist prokuratuuri ja vastupidi, siis tahaksin teada, kas sellel komisjonil on ka tänaseks päevaks mingisugune väljund. Kas on milleski kokku lepitud seoses liikumisega kohtusüsteemi ja prokuratuuri vahel? Kas on mingi tähtaeg, millal see väljund tuleb?

Aavik: See on natukene teise valdkonna küsimus ja ei puuduta otseselt kohtu esimeeste valimist. Ma ei välista otseselt sellist võimalust, et prokuratuurist tuleks keegi kohut juhtima. Meie osakond ei tegele selle töögrupiga ja ma ei ole väga detailselt selle projektiga kursis. See konkreetne ettepanek, mida täna arutame, kujutab endast konkreetselt kohtu esimehe valimise kohta kehtivate piirangute leevendamist.

Pikamäe: Ringkonnaprokuratuuri juht ei pea ju tulema samast ringkonnaprokuratuurist?

Perling: Ei pea. Me oleme kaalunud ka seda mõtet, et kas ta üldse peaks tulema prokuratuurist. Tegelikult on meil sama küsimus õhus olnud, kuna ka meie ihkame vahepeal värskemat verd. Sellepärast ma selle küsimuse esitasingi, et teie otsite kohtu esimehi ja natuke aega tagasi otsisime meie peaprokuröri, kelle leidmisega oli ka suur segadus. Seega on vajadus inimeste järgi olemas ja lõppkokkuvõttes on need kõik tegelikult üks teema.

Pärsimägi: Mul on kommentaar mainitud töögrupi liikmena. Seal arutatakse ikkagi seda teemat, kuidas kohtuniku ametisse kandideerida. Kui inimesed tulevad väljapoolt kohtusüsteemi, siis me peame arvestama, et ühe esimehe valikuks läheb aega vähemalt aasta, poolteist. Selle aja jooksul toimub julgeolekukontroll ja ametisse nimetamine. See töögrupp seda teemat üldse ei lahka. Ainult seda, kuidas jõuda selleni, et reguleeritud õiguselukutsete esindajad võiksid kohtunikuks saada ilma eksamita.

Kikerpill: See on õige mõte.

Kerstna-Vaks: Aga mitte advokatuurist.

Luiga: Miks? Pankades ei saa ka filiaali juhatajaks enne, kui pole olnud teller. Aga ikkagi miks mitte advokatuurist?

Kerstna-Vaks: Olen nõus sellega, et amet on raske ja keeruline. Samuti olen nõus sellega, et kõigepealt peab saama kohtunikuks, et juhtida kohut. Kohtujuhtide valiku küsimused peavad saama mõistliku aja jooksul ära otsustatud. Isik, kes soovib hakata kohut juhtima, peab kindlasti saama enne kohtunikuks ja seetõttu ei saa me arvestada sellega, et kohtu esimehed võiksid tulla advokatuurist või prokuratuurist. Või on variant, et on nagu Saksamaal, et endine linnaprokurör kandideeris kohtu presidendiks ja sai presidendiks, kuid siin on tähtis see, et ta ei tegele absoluutselt õigusemõistmisega. Esialgelt peaks muidugi tegema selgeks esimese sammu süsteemi siseselt. Hiljem saame võib-olla teha juba järgmiseid samme ka süsteemist väljast inimeste kaasamiseks.

Pikamäe: Nõustun. Kui rohkem küsimusi ei ole, siis kuna tegemist on põhimõttelise küsimusega, teeme toetuse avaldamiseks arvamuseringi. Täna võiks arutada põhimõtte üle ja kui see põhimõtte leiab toetust, siis tulevikus tuleme konkreetselt eelnõu teksti juurde.

14.00 lahkub Rait Maruste.

KHN-i liikmed avaldavad arvamust.

Pärsimägi: Ma kuulasin küll Marko Aavikut ja ma olen enda meelest eelnõu teksti lugenud, kuid seni kui eksamikorraldus ei ole muutunud ja seni kui juristid vabalt ei liigu, ei peaks tekitama pinget sellele kohtule, kust kohtunik tahab teist kohut minna juhtima. Kohtu üldkogu nõusolekut ju kindlasti ei saa eeldada, kuna võib juhtuda, et üldkogu ei nõustu sellega, et üks kolleeg läheb teise kohtusse tööle. Aga

põhimõtteliselt ei ole minul midagi sellise liikumise vastu. Lihtsalt rakendusliku osa peaks hästi läbi mõtlema.

Jaaksoo: Mina ka põhimõtteliselt vastu ei ole. Arvan, et rakenduslikus osas saab liikumisi täpsemalt analüüsida ja paika panna. Meil ei ole nii palju kohtuid, et kui peaks tekkima vajadus liikumiseks, siis see nii oluliselt ja tihti mõjutaks kohtute koormust. Iga viie aasta tagant valitakse kohtu esimehi ja ma arvan, et see ei mõjuta nii väga kohtute töökorraldust. Samas võib-olla see, kui nähakse, et ka väljastpoolt kohut võib inimene tulla esimeheks, mobiliseerib inimesi rohkem kohtu seest esimeest leidma.

Saarmets: Täna räägime sellest põhimõttest ja mul ei ole ka midagi selle vastu. Olen pigem selle poolt. See saab alati olla sündmuse või isikute põhine. Põhimõtte, kui sellise, kehtestamine on täiesti asjakohane ja õige.

Perling: Avaldasin juba arvamust.

Parrest: Mina ka.

Pappel: Mina põhimõtte vastu ei ole. Samas ma leian, et kohtu esimehel peaks säilima ka õigusemõistmise funktsioon. Eeldusel, et see rakendub nii, et ka üldkogu arvamus kuulatakse ära.

Kiidjärvi: Pigem olen poolt kui vastu.

Köve: Toetan seda põhimõtet.

Luiga: Toetan seda põhimõtet.

Pikamäe: Mida arvavad kohtu esimehed?

Siigur: Mina põhimõtteliselt olen poolt. See on hea, et mida rohkem isikud, seda parem valik. Suuremas kohtus on mõeldav see, et kohtu esimees on ainult administraator, aga väikses kohtus see kindlasti mõeldav ei ole. Mis puutub riigikohtunike hõlmamisse, siis esimehe valiku protsessis ei saa liigutada kohtunikke ja kohtunike kohti vastavalt sellele, kuidas vaja on.

Reinola: Ei ole põhimõtte vastu. Tähtis on siiski igal juhul aktsepteerida selle kohtu üldkogu arvamust.

Kikerpill: Ei ole põhimõtte vastu.

Pikamäe: KHN on seda põhimõtet toetanud. Maikuisel KHN-i istungil võiksime seda eelnõud detailselt käsitleda.

Otsus: KHN-i liikmed avaldavad arvamust ning toetavad põhimõtet, et I ja II astme kohtu esimehi võiks määrata kõigi kohtunike seast. 2015. a maikuu KHN-i istungil arutatakse kohtute seaduse muutmise eelnõud detailselt.

14.07 Siret Jürgenson ja Külli Luha lahkuvad.

7. Kohtumajades advokaatide ja prokuröride suhtes turvakontrolli läbiviimise otstarbekus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Advokatuur, Sten Luiga

Luiga: Kas keegi naudib lennujaama turvakontrolli? Kas keegi naudib seda, et teda otsitakse läbi?

Parrest: Turvakontroll ja läbiotsimine on kaks erinevat asja.

Luiga: Põhimõtteliselt olen nõus. Aga tõin lihtsalt sellise näite. Tegemist ei ole meeldiva protseduuriga ning seetõttu me peaksime aru saama selle vajadusest. Olles arutanud seda teemat peaprokuröriga oli meil alguses plaan, et toome selle teema KHN-i arutamiseks koos, kuid lõpuks otsustasin selle ise KHN-i arutamiseks tuua. Küsimus on ka selles, et kohtujuhtide nõupäeval tekkis üles teema, et kus tegijaid seal järgijaid ning liivalaia kohtumaja ja ka Viru Maakohtu näitel plaanivad karmistatud turvakontrolli järgima hakata ka teised kohtumajad. Täna me katsume kuidagi lähendada õiguselukutseid, mille poolt

ma ka kindlasti olen. Seega alustaksime märgilisest probleemist, et kas prokurörid ja advokaadid on kohtumajadele ohtlikud või mitte. Ja kui me jõuame järeldusele, et advokaadid ja prokurörid ei ole kohtumajadele ohtlikud, siis me võiksime teha erandi, et töötõendi ettenäitamisel ei pea nad läbima turvakontrolli.

Perling: Miks me ei tulnud koos selle teemaga KHN-i oli põhjusel, et see teema võimendus meil erineval ajaperioodil. Meil ilmnis see läbi väga piinlike situatsioonide. Lõpuks ma leppisin proua Särgavaga kokku, et kui on olemas õiguslik alus, mis on vajalik selle kontrolli teostamiseks ja kui on olemas tegelik vajadus selleks, siis viiakse turvakontroll läbi. Küll aga oli meie palve see, et see turvakontroll võiks toimuda ametiväärrikust silmas pidades. Millega meie kokku pörkusime ei olnud turvakontrolli vajaduse küsimus, vaid küsimus oli selles, kuidas seda kontrolli teostatakse. Meie sõnum kohtu esimehele oli see, et turvakontroll võiks toimuda lugupidavalt.

Luiga: Vaataks seda asja laiemalt ja tegelikult peaks kõigepealt küsima, kas seda on vaja? Kas tegelikult ei ole meil kõigil töötõendeid, mis on ettenäidatavad ja mille alusel on võimalik tuvastada, kas tegemist on prokuröri või advokaadiga? Töötõendi alusel võiks jätta turvakontrolli teostamata. Ma ei sea üldse kahtluse alla turvakontrolli vajalikkust. Küll aga tekib küsimus, kas professionaalseid menetlusosalisi, kes käivad igapäevaselt kohtus, ei võiks nii palju usaldada, et neid turvakontrollist vabastada.

Perling: Tegelikult terve maailm aktsepteerib turvariskide hindamisel seda, et kõige suurem turvarisk on oma maja madalalpagaline töötaja. Tegelikult lähtuvad kõik rahvusvahelised kohtud sellest, et kõige suurem turvarisk on sekretärid ja koristajad. Nende tõenäosus majja pommiga siseneda on kõige suurem. Meie olime alandlikumad ja olime nõus seda läbima, kui see on vajalik.

Luiga: Ida-Virumaal otsiti läbi ainult advokaate. Prokurörid võisid seal ilma turvakontrollita kohtumajja siseneda. Kohtujuhtide nõupäeval ma palusin advokaate ja prokuröre vähemalt võrdselt kohelda, millega kõik nõustusid. Aga kui minna sammukene veel edasi, siis võib-olla ei oleks kummagi nende puhul vajalik turvakontrolli läbiviimine.

Pikamäe: Võtame selle teema kokku nii, et kuna KHN-i liikmeteks on ka riigi peaprokurör ja Advokatuuri esimees, siis on loomulik, et nad võivad KHN-i ette tuua ka neid probleeme, mis nende töös tõusetuvad. Saan aru, et on küsimus kerkinud selles plaanis, et kas professionaalseid menetlusosalisi võiks usaldada ja isikut tõendava dokumendi alusel nende suhtes turvakontrolli teostamata jätta. See on küsimus, mille osas oodatakse, et KHN oma arvamuse kujundaks. Enne kui lähme edasi, võiksime ära kuulata kohtu esimeeste ja Justiitsministeeriumi arvamuse.

Parrest: Turvakontrolli teostamiseks puudub täna õiguslik alus. Kõigepealt tuleb teha normikontroll ja seadusest tulenevat normi turvakontrolli tegemiseks ei ole. Kordnikul on abipolitseiniku õigused ja abipolitseinik ei või üksi turvakontrolli teha. Abipolitseinik võib üksi turvakontrolli teha väga piiratud ulatuses ja nende ulatuste alla ei käi avaliku võimu ruumi sisenemise kontroll.

Luiga: Üldine poliitika puudub. Turvakontrolli teostatakse kohtumajade kaupa erinevalt.

Pikamäe: Alustame ikkagi järjekorras.

Loide: Mina tahtsin esitada ühe küsimuse, lugupeetud Advokatuuri esimehele. Mis on turvarisk? Kas see, et kui ma tean, et lugupeetud vandeadvokaat võtab auto pagasiruumist relva ja tuleb istungile on turvarisk? Ma ei osanud sellisele olukorrale isegi reageerida. Kas sa tahaksid pidada läbirääkimisi kolleegiga, kui sa tead, et sinu juurde tulles on ta pannud relva vööle?

Luiga: Kas selle intsidendi kohta on meile tehtud ka teade?

Loide: See oli ammu.

Luiga: Olgu, see oli võib-olla juba ammu, kuid kui selliseid intsidente on ka praegu, siis on minu palve, et meile antaks nendest teada. Ilma teateta ei saa me oma advokaatide tähelepanu selliste olukordadele juhtida. Teine küsimus on see, et kas ta realselt kujutas kohtule ohtu?

Loide: Mina küsin sedasama, et mis on oht.

Luiga: Iseenesest ma pean seda üsna normaalseks, et kohtumajas relvadega ei käida.

Altuhova: Mina olen karmistatud turvakontrolli reeglid kehtestanud peale 26. maid 2003. Kolm päeva pärast seda, kui Jõhvi kohtumajas lasti isaduse tuvastamise istungil kostja poolt maha hageja ja haavati surmavalt hageja ema, kes suri järgmisel päeval. Kostja sisenes kohtumajja vandeadvokaadi juuresolekul. Kolm päeva pärast seda juhtumit sai kehtestatud see kord. Korda täpsustati kohtunike nõudmisel mitu korda. Täiendatud sai korda ka advokaatide liikumise osas, kuna eelnevalt käisid advokaadid pidevalt kohtunike kabinetides. Virumaal kehtib selline kord alates 2003. aastast kõigis kohtumajades. Kaebused seoses sellise korraga jõudsid 2003. aasta juunis ka Riigikogu õiguskomisjoni, kuid sealt tuli meid toetav seisukoht. Kaebusi selle kohta, et meie kordnikud oleksid kedagi inimväärikut alandavalt kohelnud, meile laekunud ei ole. Õiguslikku alust kohtumajadesse sisenemisel turvakontrolli läbimiseks tõesti ei ole. Ei ole ka reegleid selle kohta, kuidas peaks kohtumajas toimuma liikumine, millised peavad olema kinnised tsoonid, kus peaksid olema turvakaamerad või helisalvestused. Selliseid reegleid ei eksisteeri. Võin öelda meie praktika alusel, et kohtumajja sisenemisel on võetud ära palju nuge ja viile. Ida-Virumaal kadus relvade ja terariistade kohtusse kaasavõtmine juba mõni aasta pärast korra kehtestamist. Leian, et peaksid olema ühtsed turvareeglid, et kõik kohtud saaksid neid ka ühtselt rakendada. On ka väga palju mitteprofessionaalseid menetlusosalisi, kes ei kuulu advokatuuri.

Kikerpill: Meid see teema ei puuduta, kuna meil ei ole ka turvavärvaid. Meil ei toimu mittemingisugust turvakontrolli. Meie jaoks tähendaks see turvavärvate paigaldamist ja lisatööjõudu.

Moks: Paljude direktorite mure on see, et turvakontrolli ei ole ja kohtunikud soovivad, et kui nad saali lähevad, siis oleks võimalikult vähe ohuallikaid. Põhjus, miks Liivalaia kohtumajas hakati kõiki kontrollima, oli see, et koguaeg juhtus erinevaid intsidente. Tekitati palju erandeid ja lõpuks ei saadud aru, millised erandid on ja selle aasta algusest hakati uuesti kõiki kontrollima. Tulemuseks on see, et päris palju on leitud asju, mida ei kujutaks ette, et kohtusse kaasa võetakse. Näiteks on leitud hõõvleid ja nuge. Samamoodi võib professionaalsetel menetlusosalistel jääda mantli taskusse mingi asi, mida tegelikult kohtusaali sisenedes ei peaks kaasas olema. Need on lihtsalt näited. Ma ei väida seda, et professionaalsed menetlusosalised oleksid suur turvarisk.

Reinola: Kes on Pärnu maantee kohtumajas käinud teab, et meil on turvavärvad ja kui inimene piiksuma hakkab ja kordnikul tekib kahtlus, siis tuleb turvavärvad uuesti läbida. Mina ise läbisin eile õhtul turvavärvaid ja hakkasin samuti piiksuma. Ma piiksusin mitu korda ja kordnik vaatas minu rahakotti. Seal olid ainult plastkaardid ja taskus olid mul kabineti ja mobiiltelefon. Kui võtsin telefoni ja võtmed välja, jäid värvad vaikseks. Tegelikult on nii, et rahvast käib palju ja värvad piiksuvad koguaeg. Julgen väita, et kuna kordnikud on kaua juba töötanud, siis nad teavad advokaate ja prokuröre ja neil on omavaheline usaldus. Miks nad kontrolli ei teosta? Kordnikud on koolitused läbinud ja teavad, et neil on abipolitseiniku õigused. Kogu kordniku võim piirdub sellega, et kui keegi daam tuleb suure kotiga, siis palutakse kott panna värava kõrvale lauale, tullakse värvast läbi ja võetakse kott ning minnakse kohtumajja edasi. Selline on olukord praegu, kuid loodaks samuti, et mingisugune ühtne kord ikkagi välja töötatakse ja lepatakse kokku ühtsetes reeglites.

Ereb: Kui mina tuln Tartu kohtumajja kohtudirektoriks, siis ma teadsin, et turvakontseptsioon on küsimus, millega ma pean kohe tegelema hakkama. Proovisin aru saada, millest ma pean lähtuma, kust ma saan materjali, kus on sätestatud normid ja reeglid. Turvakontseptsioon ei rahuldanud mitte kedagi ning seega oli see vaja täielikult ümber teha. Täna seni ei ole ma neid norme ega reegleid saanud. Me mõtleme vanemkordnikuga ise uut turvakontseptsiooni välja ja proovime saada teistelt nõu ja teadmisi. Sooviksin saada ühtseid reegleid turvakontrolli kehtestamise jaoks. Samuti on minu jaoks küsimus, et kes vastutab kohtumaja turvalisuse eest. Kolmandaks on minu jaoks probleem selles, et kui räägitakse turvakontrolli läbiviimisest, siis tuuakse üksikjuhtumite pinnalt näiteid selle kohta, kuidas turvakontroll ei toimunud väärilt. Seetõttu ma küsin, et kas me räägime üksiknäidete najal halvast teenindusest või me räägime valest kontseptsioonist ja valest lähenemisest. Need on minu meelest küsimused, millele me peaksime vastused leidma.

Kerstna-Vaks: Me oleme seda probleemi arutanud 16. veebruaril kohtujuhtide nõupäeval ja siis asuti seisukohale, et turvalisuse eest vastutab kohtudirektor. Samuti leiti, et tagada ühtne teeninduskvaliteet, on mõistlik jätta erandid tegemata. Me tegelikult siis ei teadvustanud seda, et õiguslik regulatsioon on selles asjas äärmiselt puudulik. Mul on äärmiselt hea meel, et Nele Parrest selle kohe

alguses välja tõi. Mina olen juba aastaid õigusliku regulatsiooni puudulikkuse suhtes kuulnud oma kordnikke kurtmas. Nad ei tea, millest nad turvakontrolli läbiviimisel lähtuma peavad. Seetõttu võivad nad käituda mõnes situatsioonis ebakindlalt ja mõningatel juhtudel ka ebaviisakalt. Tegelikult julgen ma väita, et ministeeriumit ei ole kohtute turvalisus mitte kunagi huvitanud. Seda ma väidan oma viimase kolme aasta kogemustest seetõttu, et kui me rääkisime ametnike palgatõusust, siis öeldi kohe ära, et Harju Maakohtus ei peetud vajalikuks kordnike palka tõsta ja seetõttu pole selleks ka Tartu kohtutele raha ette nähtud.

Eelmine aasta üritasime oma uue kohtudirektoriga turvalisuse probleemiga midagi ette võtta. Loomulikult esimese nelja kuu jooksul ei jõudnud Tiina Ereb koheselt tegeleda turvalisuse küsimustega. Nüüd oleme jõudnud selleni, et tegeleme jõuliselt turvakontseptsiooniga. Turvalisuse probleem on tegelikkuses väga mahukas probleem ja ka arengukavas peaks olema kirjas, et tuleb läbi vaadata kohtute turvalisuse temaatika. Kohtutes peaksid olema korralikud turvaväravad, mis ei oleks kahjulikud südamestimulaatorile. Vaja oleks korralikke kotiskännereid, mis on näiteks vanglas olemas ja mida meie kordnikud on palunud juba aastaid. Mulle ütles meie endine kantsler, et niikaua, kui kedagi pole maha lastud, pole ka probleemi. Kui me käisime Las Vegases, siis seal oli üks värav kodanikele ja teine värav professionaalsetele menetlusosalistele, aga mõlemad väravad olid ikkagi turvaväravad. Seal on hoopis teine suhtumine kohtumajade turvalisusesse kui meil.

Virve Altuhoova pingutused Ida-Virumaal on teinud palju paremaks sealse teeninduskultuuri. Minu hinnangul on seal turvakontrolli läbi viidud viisakalt. Vähemalt oma kogemusest võin väita nii. Võib-olla on ka seal prokuröridega ebaviisakalt käitunud, kuid ma tõesti ei tea seda. Selleks, et kvaliteetset turvakontrolli saada, on esiteks vaja ministeeriumilt olulist tuge. Kõigepealt peaks looma normid, mille alusel oleks inimestel üldse mingi õigus seda turvakontrolli läbi viia. Kui tegeleme ainult prokuröride ja advokaatide probleemiga, siis me ei saavuta kvaliteetset turvakontrolli.

Aavik: Kohtute turvalisus on ministeeriumi jaoks olnud koguaeg oluline küsimus ja sellega tegelemist me oleme kohtujuhtidelt ka nõudnud. Meie põhimõtteline valik on see, et me ei tee ära neid asju, mida peaksid kohtujuhid ära tegema. Kui kohtul pole turvaväravaid, ega raha nende ostmiseks, siis tuleb turvalisuse probleem lahendada muude meetmetega. Kui õiguslik regulatsioon on puudulik, siis see on tänuväärne sisend ja sellega tegeleb ministeerium. See, et turvakontroll peaks olema kõikides kohtumajades, on ministeeriumi seisukoht olnud koguaeg. See, kuhu kohus iga konkreetse euro paneb, on kohtujuhtide asi, kuid kohtujuhid ise suunavad selle raha kas kordnike palkadeks või kohtuistungisekretäride palkadeks. Meil on hea meel, et turvalisuse probleemiga tegeletakse. Mina olen välja öelnud oma seisukoha, et kohtute turvalisusele ei kujuta ohtu advokaadid ja prokurörid. Ohtu kujutavad endast tavalised kodanikud. See ei oleks ka väga keeruline süsteem, mida hallata, kuna neil on olemas tööõendid. Väärjuhtumeid saab ka teistmoodi sisemiselt menetleda. Me ei ole kohtutele ette kirjutanud, kuidas turvakontrolli tuleb teha, kuna see on kohtudirektorite vastutusala. Me ei näe advokaatidest ja prokuröridest ohtu kohtute ja kohtunike turvalisusele.

Palmiste: Kui me teeme erandid prokuratuurile ja advokatuurile, siis miks me ei tee erandit prefektuurile. Näiteks politseinikud, kes meil käivad väärteoasjades tunnistajatena kohtus. Need, kes tunnistajateks kohtus käivad on tavalised patrullpolitseinikud, kes tulevad otse patrullist tööajal meile kohtusse. Nad on täisvormis ja seega on neil ühel küljel relv ja teisel küljel nui. Nemad on samamoodi riigiametnikud ja kuidas nende suhtes peab turvakontrollis käituma.

Kiidjärv: Väga raske on midagi üldse öelda, kuid turvatud tahaks olla küll. Kuna toodi välja see, et kordnikel on abipolitseiniku õigused, siis tuleb meelde Dresdeni uus kohtumaja, kus kontrolliti absoluutselt kõiki, kuid seal oli ka politsei kontrollimise juures. Nemad on selle arvatavasti nii lahendanud, et seal töötab alaliselt ka üks politseiametnik. Toetan väga Kerstit, et turvakontroll on üldine küsimus ja sellega peaks tegelema. Võib jääda eriarvamusele, kas selle küsimuse suhtes peab arvamust avaldama KHN. Kuni selleni, kui on paika pandud ühtsed reeglid, peaks turvakontroll jätkuma sellisena, nagu ta siiani toimunud on. Tartu kohtumajas on prokuröride puhul turvakontroll välistatud seetõttu, et nemad sisenevad kohtusse ametnike ukse kaudu, mida kasutavad ka kohtunikud. Tartu kohtumajas pole advokaadid ja prokurörid tõesti võrdsed. Võib-olla peaks tegema ka advokaatidele oma ruumi, kuid see nõuaks investeeringuid. Teen ettepaneku jätkata turvakontrolliga selliselt nagu ta hetkel on niikaua kui me arutame seda küsimust põhjalikult.

Pappel: Mina olen põhimõtteliselt nõus eelkõnelejaga. Kuna õiguslik alus puudub, siis tuleb see luua ja ühtlasi võiks kõigil kohtutel olla ühtne kord. Ma ei välista seda, et meil oleks kunagi kaks erinevat

turvavärvat- üks tavakodanikele ja teine professionaalsetele menetlusosalistele. Seni, kui meil sellist võimalust ei ole, eelistan seda, et kontroll toimuks ühetaoliselt kõigi suhtes. Pigem on küsimus suhtumises ja viisakuses. Pigem olgu kohtus siiski turvalisem kui me riskime sellega, et kohtus midagi juhtuks. Advokatuuri liikmeskond on väga suur. Üheski organisatsioonis ei ole kunagi välistatud, et ilmnevad sellised inimesed, kes kujutavad endast ohtu.

Parrest: Nagu ma ütlesin, siis õiguslikku alust enam turvakontrolli tegemiseks ei ole ja see tühimik on tekkinud korralduse seaduse jõustumisega ehk alates eelmise aasta juuli algusest. Kõigepealt tuleb korda teha seadus ja siis mõelda, kuidas sellega edasi minna. Kohtudirektorid peaksid istuma kokku ja mõtlema läbi, millised need ühtsed reeglid peaksid olema. Halduseeskirja ehk kohtu esimehe käskkirjaga on võimalik näha ette juhtumid, millal kohtukordnikud peavad turvakontrolli kindlasti rakendada. Näiteks siis kui nad tajuvad kõrgendatud ohu riski. Kõik on lahendatav aga selleks tuleb kõik süsteemselt läbi mõelda.

Perling: Mina olen ka süsteemse lähenemise poolt. Mina ütlesin oma kolleegidele, et kui on vaja, siis läbime turvakontrolli. Küll aga on mõtlemiskoht see, et nagu ma ka eelnevalt mainisin, siis on üldlevinud arusaam, et risk on oma asutuse madalapalgaline töötaja. Ma saan aru, et kohtunike ja ministeeriumi jaoks on tähtis see, et oleks turvaline, aga siis peaksime kõik käima turvakontrollist läbi. Asja mõte on see, et kohtus oleks turvaline. Euroopas on terrorismi oht, mis tähendab võimalust, et keegi siseneb kohtumajja pommiga. Kas suurem võimalus on, et pommiga saadetakse kohtumajja sekretär ja koristaja või prokurör ja advokaat. Kui tahame turvalist kohtumaja siis peaksime ikkagi kõik käima turvavärvast läbi. Kahjuks ei ole ebameeldiv turvakontroll ainult üksiknäidetele tuginev. Esimese viie intsidendi suhtes ma ei reageerinud.

Saarmets: Ega siin palju lisada enam ei ole. Puudulik regulatsioon tuleb korda teha. Ei peaks nüüd otsustama ära, kas ja kes saavad niisama ilma turvakontrollita läbi. Kui teha erandid advokaatide ja prokuröride suhtes, siis mul tekib küsimus, et kas teise kohtumaja kohtunik kujutab endast suuremat ohtu kui nemad. Kohtunikel pole aga isegi töötõendit, mida esitada, kui nad lähevad mõnda teise kohtumajja. Jääb mulje, et turvakontroll on iga kohtudirektori enda otsustada, kuid see ei peaks nii olema. Avaliku võimu asutusse tulek ja olek peaks olema võimalikult ühetaoliselt reguleeritud. Peaks panema mingi korra paika, millised on turvalisuse tagamise meetodid ja neid peaks rakendama igas kohtus ühetaoliselt. Oleks vaja selgust ja kohtudirektorid ei peaks üksi otsustama. Siin oleks vaja ministeeriumi koordineerivat ja ühtlustavat rolli.

Jaaksoo: Mina nõustun eelkõneleja seisukohaga, et turvalisus peaks olema ministeeriumi koordineerida. Liiga palju on tekkinud küsimusi, nagu kes on turvarisk ja kes ei ole. See on täiesti kindel, et kordniku peale ei saa otsustamist lükata. Tema jaoks peavad kindlad reeglid paigas olema. Selleks, et üldreeglid saaksid paika, on vaja päris palju tööd teha üldpõhimõtetega.

Pärsimägi: Niikaua kui korraga askeldatakse seadusloome ja korraga on äärmiselt oluline see, et kohtusse siseneja ei saaks mingit šokki. Erinevates kohtumajades on praegu erinev kord. Ma olen läinud Liivalaia kohtumajja ja öelnud, kes ma olen ilma, et esitaksin mingi paberi ja mind koheldi äärmiselt meeldivalt ja viisakalt. Natukene tahab läbimõtlemist see, et kui kedagi eelistada, siis keda. Võib-olla see polegi hea lahendus, et teha kohtumajale 8 ust ja siis lihtsalt erinevast uksest erineva paberiga sisse tulla. Võib-olla tulekski iga ukse juures mingisugune kontroll teha ja see kontroll võib ka erinev olla. Ma ei näe probleemi sellest, et advokaadil ja juristil tehakse vahet. Advokatuuri liige on midagi muud kui tavaline jurist. Ma ei näe ka probleemi advokaadi ja prokuröri eristamises.

Kõve: Väga raske on midagi arvata, kuna ma ei satu tihti kohtusse ja seega ei tea ka sealseid turvariske. Õige on see, et turvareeglid peavad ühtmoodi paigas olema. Me ju liigume rohkem kirjaliku menetluse poole ja seega klassikaliste menetlusosaliste liikumine väheneb koguaeg. Kriminaalasjades on rohkem suulisi menetlusi ja seal on ka turvariskid ilmselt suuremad. Mina ei leia, et prokuröre ja advokaate peaks kontrollima.

Luiga: Mul ei ole midagi lisada. Erinevate sissepääsude osas võiks juba praegu keskenduda 2018. aastale kui tuleb uus Tallinna kohtumaja, et võtta seisukoht ja siis juhendada sellest. Pakun jätkuvalt välja, et töötõendi alusel võiks prokurörid ja advokaadid üldjuhul pääseda turvakontrollist. Ma absoluutselt ei tahtnud öelda, et kohtumaju ei peaks turvama. Soovime leida mõistlikku lahendust ja samasugust kohtlemist professionaalsetele menetlusosalistele, nagu on kõigile kohtutöötajatele. Palun

võtta vastu seisukoht, et mis on põhimõtte ja kuidas me selleni jõuame. Samuti sooviksin, et kord oleks igal pool ühtlane.

Pikamäe: Me peame mõtlema, kuidas me edasi läheme. Tegelikult algas see arutelu üsna väiksest seigast, aga jõudsimme palju suuremate probleemideni. Mina ei ole ka detailideni kursis sellega, kuidas turvakontrolli esimese ja teise astme kohtutes täpselt läbi viiakse. Riigikohtus on turvalisus olnud koguaeg päevakorras ja me oleme tegelenud sellega, et Riigikohtu maja oleks võimalikult kaitstud. Kui tööle vastab see, mida Nele Parrest väidab, et iseenesest ei ole isegi õiguslikku alust turvakontrolli läbiviimiseks, siis sellega peaks tegelema. Mul on ettepanek, et kuna eelmise päevakorrapunkti alt kasvas välja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu, siis see eelnõu võiks sisaldada ka turvakontrolli kohtutes. Teiseks peaks nimetatud eelnõu raames selgeks vaidlema küsimuse, keda usaldatakse ja keda kontrollitakse. Tõenäoliselt peab eelnõu andma üldalused, millest lähtuvalt kehtestatakse turvareeglid ja need reeglid ei saa olla teisiti kui ühetaolised kõigile kohtuasutustele. Praegu oli KHN-i arvamus, et praegu alust muudatusteks ei ole ehk maikuu KHN-ni jätkub turvakontroll selliselt, nagu see siiani on olnud. Kohtumajade turvalisus on prioriteet. Olen ülimalt seda meelt, et maikuises KHN-is peame neid teemasid uuesti arutama.

Kerstna-Vaks: See on väga hea ja õige, mis sa just ütlesid. Ma ei ole Marko Aavikuga nõus selles suhtes, et kohtudirektoritel on piisavalt vahendeid, et kohtus turvalisus tagada. Kohtudirektoritel ei ole neid vahendeid. Sellel hetkel, kui meil oli otsustada kordnike ja kohtuistungil sekretäride palga, üle tegime me tõesti sellised otsused, nagu tegime. Praegu jäi Marko Aaviku jutust selline mulje, et meil oli palju raha, millest me lihtsalt ei tõstnud kordnike palkasid. Tegelikult see nii ei olnud. Teen ministriumile ettepaneku kaardistada, kus ja millised tehnilised turvavahendid on olemas, kuna turvalisuse eest vastutab kohtudirektorite kaudu ikkagi ministrium.

Altuhoval: Ministrium iga aasta vaatleb ja kontrollib kohtumajade uksi ja aknaid.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. 2015. a maikuu KHN-i istungil arutatakse kohtute seaduse muutmise eelnõu raames kohtumajade turvakontrolli reguleerivaid sätteid.

15.00 lahkuvad Tiina Pappel ja Rubo Kikerpill.

15.03 lahkuvad Lavly Perling, Kristjan Siigur ja Urmas Reinola.

8. Ülevaade KIS 2 rakendamisest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Margit Lauri

Lauri: Oleme jätkuvalt stabiliseerimise perioodis. Uuendusi tehakse väikeste osade kaupa ja seetõttu võib jääda mulje, et süsteemi edasi ei arendata. Tegelikult arendatakse süsteemi edasi, kuid seda tehakse väikeste osade kaupa, et kasutajate jaoks ei oleks vahepeal suuri seisakuid ja probleeme süsteemis samal ajal töötamisega.

Lepinguline partner, kes on ära teinud suure töö, on tänaseks lõpetanud aktiivse arendustegevuse. Nende töö seisneb hetkel ainult vigade parandamises. Uusi probleeme lahendavad ja arendusi teevad ainult RIK-i töötajad. See peaks tagama meile paindlikuma arenduse ja samas ka oluliselt sobivama tempo. Kui eelmine partner süsteemi arendas, siis sellega tegelesid kaks süsteemianalüütikut ja kuus programmeerijat, siis praegu oleme ilma süsteemianalüütikut ja tööd teeb üks arendaja. Varsti on lisandumas süsteemianalüütik ja nooremanalüütik, mis tähendab seda, et varsti tegelikult tempo tõuseb ja seega saame hakata aktiivselt arendama ja suuremaid probleeme lahendama. Paari kuu jooksul tehakse väikeste osadena peaaegu 500 parandust süsteemis.

Selle esimese poolaasta jooksul on üks olulisemaid eesmärgi tugevdada kohtutes kohapeal olevate tugiisikute võrgustikku. Seda seetõttu, et praegu on peamine tugi RIK-is ja ministriumis, mida on liiga vähe ja seetõttu ei jõuta probleemidega piisavalt kiiresti tegeleda. Sisekoolitajad on välja valitud ja hetkel tegeletakse nende koolitamisega, et esimesena saaks kohtus probleemide ilmnemisel pöörduda nende poole.

Riigikohtul ja RIK-il käivad läbirääkimised ning üritame leida RIK-ist ressursse, et Riigikohtu jaoks vajaliku tööde tegemine ei seisaks, vaid liiguks edasi paralleelselt esimese ja teise astme kohtu jaoks vajalike arendustega.

Suurematest sisulistest muudatustest sellel esimesel poolaastal üritame jõuda mallide osa rakendamiseni ehk siis juba valmisoleva funktsionaalsuse osa live-keskkonda viimiseni. See ei tähenda tegelikult seda, et kohtud saavad hakata rohkem dokumendimallide kasutama, vaid Timo Ligi on kohapeal juba kõik võimaliku teinud praktiliselt olematu funktsionaalsusega ja kui lisandub dokumendimallide osa siis saab kohus hakata kasutama süsteemi veel paremini.

Selle poolaasta jooksul on plaanis minna kaasa riigiõigusabi infosüsteemi uuendusega, mis näeb ette riigiõigusabi tasu taotluste elektroonilist esitamist. Riigiõigusabi infosüsteem ootab meie taga ja sellel poolaastal plaanime sellega kaasa minna. Teised arendused on väiksed ja juba varem lubatud asjad ning neid välja ei hakkaks tooma.

Pikamäe: Millal stabiliseerimisperiood võiks lõppeda? Millal võib öelda, et kõik töötab nii, nagu algselt planeeritud oli ja inimesed võivad rahul olla?

Lauri: Ma arvan, et siin on ka positiivne külg, et ei ole enam suuri vigu ja seisakuid. Seega ma loodan, et stabiliseerimisperiood ei saagi läbi. Kui oleme saanud need 500 parandust, mis järjekorras ootavad, live-keskkonda, siis võime ametlikult lugeda stabiliseerimisperioodi lõppenuks. See peaks toimuma selle aasta jooksul.

Pikamäe: Riigikohus valmistub samuti KIS2-le üleminekuks. Seoses sellega on meil tõusetunud küsimus, mis puudutab KIS2 andmete kvaliteeti. Sageli ei ole need andmed, mis esimese ja teise astme kohtu poolt on süsteemi kantud korrektselt. See tähendab seda, et kui lõpuks jõuab menetlus Riigikohtusse, siis Riigikohus peab hakkama vigaseid andmeid parandama. Tegelema peaks sellega, kuidas tagada sisestatud andmete kvaliteet.

Karja: Meil on tööplaanis ette nähtud, et me sellel poolaastal viime läbi auditi, et tuvastada tüüpvead KIS-i andmete osas. Auditi käigus selguvad tüüpvead, millele saab edaspidi esimese ja teise astme kohtute tähelepanu juhtida. Siiani andmete kvaliteedi kohta sisulist analüüsi läbi viidud ei ole.

Pikamäe: Kui uskuda meie kriminaalkolleegiumi kantselei väiteid, siis andmed süüdistuse kohta on süsteemis täiesti meelevaldsed. Vigade hulk on märkimisväärne ja kuna menetlus lõpeb Riigikohtus, siis me saame siit lisaülesande, mis tähendab olulist töökoormuse kasvu. Sellest ka meie huvi, et andmed oleksid korrektselt sisestatud. Millal mainitud audit võiks valmis saada?

Karja: See oleneb sellest, millal me leiame talituse inimese, kes sellega tegelema hakkaks. Meil on tööplaanis kirjas, et see toimub esimesel poolaastal ehk siis valmib suveks.

Loide: Enne kui hakata auditeerima, siis peaks kehtestama ühised põhimõtted, mille alusel peaks kantselei ametnikud andmeid sisestama. Tegelikult ei ole konkreetseid ja ühetaolisi põhimõtteid kantselei ametnikele selgeks tehtud. Sellest saabki alguse see täiesti absurdne olukord, kus süüdistuste osa on meelevaldne.

Pikamäe: Ma ütlesin kohe, et see pole KIS2 kui programmi probleem. Probleem on rohkem selles, et kuna kantselei ametnikke on palju ja ühtseid põhimõtteid ei ole, siis täidetakse süsteemi erinevalt ja sellest tekivad vead.

Lauri: Kohtute poolt välja valitud sisekoolitajate ülesandeks on samuti uutele kohtuametnikele seletada, mida andmete sisse kandmisel silmas pidama peab.

Pikamäe: Ideaalis peaks olema mingi käsiraamat, kust saab järgi vaadata, kuidas erinevatel juhtudel peaks toimima.

Karja: Statistika ja metoodika töörühm tegeleb hetkel sellega, et panna paika ühtsed reeglid ja kõik üksikküsimused ära lahendada.

Pikamäe: Palve on stabiliseerimise kõrvalt tõsiselt tegeleda ka andmete kvaliteedi küsimusega.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

9. Ülevaade KHN-i otsuste kajastuvatest pooleriolevatest teemadest– KS § 41 lg 3 p 4 alusel –
Justiitsministeerium, Rasmus Karja; Riigikohus, Liis Lindström

Karja: Motiveerimispehmoõtted – teeme täiendused, formuleerime vastavalt soovitudele ja arutame elektroonilisel KHN-i istungil.

Esimese ja teise astme kohtute õhtlustatud kodukorrad - täna said kinnituse esimese ja teise astme kohtute õhtlustatud kodukorrad. Selle teema võib lõpetatuks lugeda.

HKMS revideerimine – moodustatud on töõrühm, kuid hetkel täiendav info puudub.

Asenduskohtuniku instituudi väljatõõtamine – oleme õhendanud Riigikohtu poolt veetava kohtunikuks saamise korralduse eelnõuga. Loodan, et esimese poolaasta lõpuks on meil ka tulemused selles osas.

Uus õlesanne järgmiseks korraliseks KHN-iks - eelnõu kohtu esimeeste määramiseks kõigi kohtunike hulgast ja turvakontrolli kohta.

Pikamäe: HKMS-i osas võin niipalju lisada, et Ivo Pilving, kes täna ei saanud tulla, on lubanud esialgset visiooni maikuu KHN-iks.

Lindström: Kohtunike konkursside luhtumisest ja kohtunikuks saamise korralduse analõüsist rääkisid täiskogul Priit Pikamäe ja kohtunikeksamikomisjoni toonane esimees Peeter Jerofejev. Peeter Jerofejev rääkis ka kohtunikeksamikomisjoni ja koolitusnõuskogu kohtumisest, mis toimus 13-14 november. Kohtumisel arutati kohtunike konkurssidega seotud probleeme ja õritati leida neile lahendusi. Kohtumisel leiti, et praegune kandidaaditeenistus on oma aja ära elanud ja selle võiks ära kaotada. Edaspidi võiks kohtuniku ametioskuste õppimine toimuda esimese kuue kuu jooksul peale kohtuniku ametisse nimetamist. Kohtuniku ametisse nimetamisel võiks võtta arvesse tema eelnevat töõkogemust. Advokatuuri, prokuratuuri ja kohtunikonna vahel võiks toimuda eksamite tunnustamine ehk kui juba ollakse advokatuuri või prokuratuuri liige, siis ei pea kohtunikuks kandideerimisel sooritama õiguslaste teadmiste testi või lahendama kaasust. Nimetatud pehmoõtetest lähtuvalt on tegeletud kohtute seaduse muutmise eelnõu väljatõõtamiskavatsuse koostamisega. Pehmoõtteliselt on see meil valmis. Nädal või kaks tagasi kutsuti ka Kai Härmandi poolt kokku töõgrupp, mis analõüsib, kuidas luuavõimalusi reguleeritud õiguselukutsete esindajate horontaalseks liikumiseks.

Pikamäe: Kas kellelgi on küsimusi?

Luiga: Kas selle raames arutatakse ka eksami sooritamise aluseid?

Karja: Ühiste alusteni jõudmine oleks lõppkokkuvõttes ideaalvariant. Esialgu me soovime eksamite vastastikuse tunnustamiseni jõuda.

Luiga: Tehnoloogiline võimekus on selline, et näiteks võttes pehmoõhjaks advokatuuri testi, kus arvuti valib juhuvalikul küsimusi, siis saab teha edasiarendusi ning muuta testid ametkonnapehmoõhiseks. Siis ei oleks muud piirangut kui arvutiklasside arv.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp 13.03.2015. a kell 15.20

/allkirjastatud digitaalselt/

Priit Pikamäe
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Aliis Pihkva
Protokollija